ERCİYES ÜNİVERSİTESİ HUKUK FAKÜLTESİ DERGİSİ

ERCİYES ÜNİVERSİTESİ
HUKUK FAKÜLTESİ DERGİSİ

CİLT: XIII SAYI: 1 YIL: 2018

NİSAN – 2018
KAYSERİ

SAHİBİ
Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dekanlığı Adına
Prof. Dr. Murat DOĞAN

SORUMLU MÜDÜR
Fatma İLHAN

HABERLEŞME ADRESİ	**TLF** : +90 352 438 06 61 +90 352 437 49 01 / 38000
ERCİYES ÜNİVERSİTESİ HUKUK FAKÜLTESİ	**FAKS** : +90 352 438 06 62
	E-MAİL : hukukdergisi@erciyes.edu.tr
38039 / **MELİKGAZİ- KAYSERİ**	**ISSN** : 1306-3839 **Basım Tarihi**: MAYIS 2018

Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi ULAKBİM tarafından taranan ve yılda iki defa yayımlanan hakemli bir dergidir.

Dergide yayımlanan yazılarda ileri sürülen görüşler yazarlara aittir; Fakülteyi bağlamaz.

Dizgi ve Mizanpaj:
Arş. Gör. Emre KÖROĞLU
Baskı:
Erciyes Üniversitesi Matbaası, MELİKGAZİ-KAYSERİ

YAYIN İLKELERİ

1. Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi (ERÜHFD) ULAKBİM tarafından taranan, Nisan ve Eylül aylarında olmak üzere yılda iki defa yayımlanan hakemli bir dergidir. Yayımlanması istenen çalışmaların Nisan ayında çıkan sayı için 31 Mart; Eylül ayında çıkan sayı için 31 Ağustos tarihine kadar Fakültemize teslim edilmesi gereklidir.

2. Dergide yayımlanmak üzere gönderilen bilimsel nitelikli çalışmaların kamu hukuku, özel hukuk ve ekonomi-maliye alanlarına ilişkin ve daha önce başka bir yerde yayımlanmamış olması gerekir. Çevirilerin yayımlanmış olduğu dildeki asıl nüshası ile birlikte gönderilmesi şarttır.

3. Derginin yazı dili esas olarak Türkçe olmakla birlikte, dergide yabancı dilde yazılara da yer verilmektedir. Yazılar Türkçe veya yabancı dillerden herhangi birinde yazılmış olsalar dahi, her bir yazıda, metnin amacını en iyi ifade edecek şekilde, en az 100, en çok 200 sözcükten oluşan Türkçe ve İngilizce, Almanca, Fransızca yabancı dillerinden herhangi biri olmak üzere özetlerin; her iki dilde yazı başlığı ile beşer anahtar sözcüğün yazının başına eklenerek, gönderilmesi gereklidir.

4. Çalışmalar, editörlüğe bir nüsha çıktı ile beraber cd veya e-posta yollarından biriyle gönderilmelidir. Yazarlar, unvanlarını, görev yaptıkları kurumları, haberleşme adreslerini, telefon numaralarını ve e-posta adreslerini bildirmelidir.

5. Yayımlanmak üzere gönderilecek çalışmalar azami 9000 sözcük olmalıdır. Çalışmalar, bir nüsha çıktısı ile birlikte Office 2000 ve üstü bir versiyonda yazılmış ve sayfa marjları A4 boyutu üzerinden üstten 6 cm., alttan 5 cm., sağ ve soldan 4,5 cm. olarak ayarlanmış bir şekilde dergiye gönderilmelidir. Gönderilen makalelerin İngilizce başlığı da yazılmalıdır. Word programındaki otomatik başlıklandırmalar kullanılmamalıdır.

6. Yayın Komisyonunca ilk değerlendirilmesi yapılarak, yayımlanması uygun görülmeyen çalışmalar yazarına iade edilir, yayımlanması uygun görülen çalışmalar ise hakem ya da hakemlere gönderilir. Çalışmalar, isimleri saklı tutulan hakem heyeti içinden, yazarın akademik unvanına göre daha üst unvanlı bir hakemin görüşü alınarak, aynen veya değiştirilmek suretiyle yayımlanır. Hakemden "düzeltilmesi kaydıyla yayınlanabilir" şeklinde gelen eserlerin yayımlanabilmesi için eser sahibinin hakem raporunda belirtilen düzeltmeleri yapması ve buna ilişkin bir dilekçeyi yayın komisyonuna vermesi zorunludur. Hakem incelemesi sonucunda yayımlanması uygun görülmeyen çalışmalar ise yazarına iade edilir.

7. Süresi içerisinde hakem incelemesinden geri gelmeyen çalışmalar, yazarı tarafından aksi yönde bir talepte bulunulmadıkça derginin bir sonraki sayısında değerlendirilir.

8. Dergide yayımlanan eserleri değerlendiren hakemlerin isimleri iki sayıda bir yayınlanır.
9. Dergide, hakem denetiminden geçen çalışmaların yanı sıra kitap incelemesi, mevzuat değerlendirmesi ve bilgilendirici notlara da yer verilir. Bu nitelikteki yazıların kabulü veya geri çevrilmesi, Yayın Komisyonu tarafından yapılır.
10. Yazılar yayımlanmak üzere kabul edildiği takdirde, yazarlar elektronik ortamda tam metin olarak yayımlamak da dahil olmak üzere tüm telif haklarını devretmiş sayılır, yazarlara ayrıca telif ücreti ödenmez.
11. Çalışmaların sonunda, çalışmalarda kullanılan kaynakların yazar soyadına göre alfabetik sıraya dizildiği kaynakçaya yer verilmelidir. Yaralanılan kaynaklara ilişkin metin içindeki atıflar, her bir sayfa sonunda dipnot olarak gösterilmelidir.
12. Dergide yayınlanan çalışmalarda ileri sürülen görüşlerden dolayı doğabilecek tüm sorumluluklar yazarlara aittir.

DANIŞMA KURULU

Prof. Dr. Veysel BAŞPINAR
Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi
Medeni Hukuk Anabilim Dalı Öğretim Üyesi

Prof. Dr. Cem BAYGIN
Erzincan Üniversitesi Hukuk Fakültesi
Medeni Hukuk Anabilim Dalı Öğretim Üyesi

Prof. Dr. Enver BOZKURT
Hasan Kalyoncu Üniversitesi Hukuk Fakültesi
Devletler Umumi Hukuku Anabilim Dalı Öğretim Üyesi

Prof. Dr. Erdal ONAR
Bilkent Üniversitesi Hukuk Fakültesi
Anayasa Hukuku Anabilim Dalı Öğretim Üyesi

Prof. Dr. Selçuk ÖZTEK
Maltepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi
Medeni Usul Hukuku Anabilim Dalı Öğretim Üyesi

Prof. Dr. Ömer TEOMAN
İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi
Ticaret Hukuku Anabilim Dalı Emekli Öğretim Üyesi

Prof. Dr. Mehmet ÜNAL
Başkent Üniversitesi Hukuk Fakültesi
Medeni Hukuk Anabilim Dalı Öğretim Üyesi

Prof. Dr. Feridun YENİSEY
Bahçeşehir Üniversitesi Hukuk Fakültesi
Ceza ve Ceza Usul Hukuku Anabilim Dalı Öğretim Üyesi

Prof. Dr. Turan YILDIRIM
Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi
İdare Hukuku Anabilim Dalı Öğretim Üyesi

YAYIN KOMİSYONU

Prof. Dr. Murat DOĞAN
Doç. Dr. Burak ADIGÜZEL
Doç. Dr. Cengiz GÜL
Dr. Öğr. Üyesi Ahmet Hulusi AKKAŞ
Dr. Öğr. Üyesi Ramazan AYDIN
Dr. Öğr. Üyesi Aynur HASOĞLU
Dr. Öğr. Üyesi Gökhan ŞAHAN
Dr. Öğr. Üyesi Ertuğrul YUVALI
Arş. Gör. Emre KÖROĞLU
Arş. Gör. Mustafa UYANIK

EDİTÖRLER

Prof. Dr. Murat DOĞAN
Dr. Öğr. Üyesi Ahmet Hulusi AKKAŞ
Dr. Öğr. Üyesi Aynur HASOĞLU
Dr. Öğr. Üyesi Gökhan ŞAHAN

EDİTÖR YARDIMCILARI

Arş. Gör. Emre KÖROĞLU
Arş. Gör. Mustafa UYANIK

DERGİNİN SÜREKLİ YAZARLARI*

Prof. Dr. Murat DOĞAN, Doç. Dr. Burak ADIGÜZEL, Doç. Dr. Fatih BİRTEK, Doç. Dr. Cengiz GÜL, Dr. Öğr. Üyesi Şükran AKGÜN, Dr. Öğr. Üyesi Ahmet Hulusi AKKAŞ, Dr. Öğr. Üyesi Aslı NANECİ ARICI, Dr. Öğr. Üyesi Gündüz Alp ASLAN, Dr. Öğr. Üyesi Ramazan AYDIN, Dr. Öğr. Üyesi Aynur HASOĞLU, Dr. Öğr. Üyesi Özlem İLBASMIŞ HIZLISOY, Dr. Öğr. Üyesi Selman ÖZDAN, Dr. Öğr. Üyesi Gökhan ŞAHAN, Dr. Öğr. Üyesi Gülden ŞİŞMAN, Dr. Öğr. Üyesi Akın ÜNAL, Dr. Öğr. Üyesi Ertuğrul YUVALI, Öğr. Gör. Emrah ÖZDEMİR, Arş. Gör. Dr. İsmail ATAMULU, Arş. Gör. Eda DEMİRSOY AŞIKOĞLU, Arş. Gör. Muhammed Satuk Buğrahan ATAN, Arş. Gör. Alpaslan BALCI, Arş. Gör. Harun BODUR, Arş. Gör. Ranegül CAMIZ, Arş. Gör. Merve ÇAĞLAK, Arş. Gör. Eylem ÇAKMAZ, Arş. Gör. Osman DURAN, Arş. Gör. Allı YEŞİLYURT DURAN, Arş. Gör. Beyza KATIRCIGİL, Arş. Gör. Abdulbaki GİYİK, Arş. Gör. Harun Mirsad GÜNDAY, Arş. Gör. Onur HAMURCU, Arş. Gör. Arif KALKAN, Arş. Gör. İsmail Özgün KARAAHMETOĞLU, Arş. Gör. Ayşe KARAKİMSELİ, Arş. Gör. Hasan KAYIRGAN, Arş. Gör. Emre KÖROĞLU, Arş. Gör. Burak KÜPELİOĞLU, Arş. Gör. Alperen POLAT, Arş. Gör. Sema Nur ÖÇALAN, Arş. Gör. Çiçek ÖZGÜR, Arş. Gör. Yavuz ÖZKAN, Arş. Gör. Abdulkadir SAKA, Arş. Gör. Şenel SARSIKOĞLU, Arş. Gör. Hilal ŞENOL, Arş. Gör. Oğuz USTA, Arş. Gör. Mustafa UYANIK, Arş. Gör. Hakan YILDIRIM, Arş. Gör. Merve Nur YILMAZ, Arş. Gör. Aydın Alber YÜCE.

* Dergideki isim sıralamaları unvan ve soyadı esas alınarak yapılmıştır.

İÇİNDEKİLER

ÖZEL HUKUK

Doç. Dr. Mustafa Erdem CAN
Anonim Şirkette Sermaye ve Kanuni Yedek Akçeler Toplamının Üçte İkisinin Kaybının Hukuki Sonuçları.....1

Dr. Öğr. Üyesi Baki Oğuz MÜLAYİM
15 Yıl Sigortalılık Süresi ve 3600 Prim Ödeme Gününü Dolduranların İşten Ayrılmalarında Kıdem Tazminatı Talep Edebilmesi.....37

Dr. Öğr. Üyesi Gökhan ŞAHAN
Edinilmiş Mallara Katılma Rejiminde Denkleştirme (TMK. Md. 230).....71

Arş. Gör. Dr. İsmail ATAMULU
Genel İşlem Şartlarında Şahsî (Bireysel) Anlaşmanın Mevcudiyetini İspat Yükü.....101

Arş. Gör. Dr. İsmail ATAMULU/ Arş. Gör. Emre KÖROĞLU
Türk Borçlar Hukukunda Alacaklı ve Borçlu Sıfatlarının Birleşmesi Sebebiyle Borcun Sona Ermesi (TBK m. 135).....149

Arş. Gör. Dr. Emel TEKTEN
Türk Ticaret Kanunundaki Hükümler Karşısında Varlık Yönetim Şirketlerinin Kuruluşu ve Kuruluşun İzne Tabi Olması.....183

Arş. Gör. Osman DURAN
Konut ve Çatılı İşyeri Kiraları Kapsamındaki Taşınmazların Kira Bedelinin Ödenmemesi Nedeniyle İlamsız İcra Yoluyla Tahliyesinde Kira Sözleşmesine İtiraz ve Kaldırılması (İİK m. 269/b).....217

Arş. Gör. Arif KALKAN
İş Sözleşmesinde Fesih Halleri.....281

Arş. Gör. Ayşe KARAKİMSELİ
İcra Takiplerinde Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) Kullanımı.....315

KAMU HUKUKU

Doç. Dr. Cengiz GÜL/ Arş. Gör. Seher ÇAKAN
AİHM Kararları Işığında Nefret, Şiddet ve Müstehcen İçerikli Söylemler Bakımından İfade Özgürlüğünün Sınırlandırılması.....365

Dr. Öğr. Üyesi Mehmet AYKANAT/ Arş. Gör. Abdüssamet USLU
Osmanlı Hukukunda İstidane İzni ve Günümüz Hukukuna Yansımaları.....411

Dr. Öğr. Üyesi Meral EKİCİ ŞAHİN/ Arş. Gör. Kürşat YEMENİCİ
6763 Sayılı Kanunla Yapılan Değişiklikler Işığında Ceza Muhakemesi Hukukunda Uzlaştırma.....445

Dr. Öğr. Üyesi Abdulkadir YILDIZ
Amerika Birleşik Devletleri'nde Başkan Yardımcısı İle Türkiye'de Cumhurbaşkanı Yardımcısının Karşılaştırılması.....509

Dr. Öğr. Üyesi H. Gökçe ZABUNOĞLU
Günümüzde Ulus-Devlet.....535

Dr. Gökhan TANERİ
Müstehcenlik Suçu.....561

CONTENTS

PRIVATE LAW

Assoc. Prof. Dr. Mustafa Erdem CAN
Loss Of 2/3 Of The Capital and Legal Reserve Costs In The Join Stock Company.....1

Asiss. Prof. Dr. Baki Oğuz MÜLAYİM
The Entitlement of Severance Pay For Those Who Have Fulfilled 15 Years Insurance Period and 3600 Premium Payment Days During The Termination of Their Contract.....37

Asiss. Prof. Dr. Gökhan ŞAHAN
Equalization In The Regime of Participating to Acquired Properties (TMK Article 230).....71

Res. Asst. Dr. İsmail ATAMULU
Burden of Proof The Existence of Individual Agreement In Standardized Terms of Contract.....101

Res. Asst. Dr. İsmail ATAMULU/ Res. Asst. Emre KÖROĞLU
Termination of Obligation Due To Merger of The Titles of Debtor and Creditor In Turkish Obligation Law (TOC art. 135).....149

Res. Asst. Dr. Emel TEKTEN
Foundation of the Asses Management Companies and The Permit-Required Structure of Their Foundation According to Provisions of Turkish Commercial Code.....183

Res. Asst. Osman DURAN
Objection to Contract of Rent and Abolition of Objection in Eviction of Immovable Without Judgment Due To Delinquency of Rent in The Scope of Housing and Roofed Workplace Rentals.....217

Res. Asst. Arif KALKAN
Termination of Labour Contract.....281

Res. Asst. Ayşe KARAKİMSELİ
National Judicial Network Information System (UYAP) Usage In Executive Follow-Up.....315

PUBLIC LAW

Assoc. Prof. Dr. Cengiz GÜL/ Res. Asst. Seher ÇAKAN
Limitation of The Freedom of Expressıon About Hate Speechs, Violence Speechs And Obscene Speechs In The Light Of European Court Of Human Rights (ECHR).....365

Asiss. Prof. Dr. Mehmet AYKANAT/ Res. Asst. Abdüssamet USLU
Authorization of The Istidane: Indeb-Tedness On Behalf Of Someone Else.....411

Asiss. Prof. Dr. **Meral EKİCİ ŞAHİN/ Res. Asst. Kürşat YEMENİCİ**
Conciliation In Criminal Procedure Law In The Light Of Amendments Made By Law No.6763.....445

Asiss. Prof. Dr. **Abdulkadir YILDIZ**
Comparison Between The Vice President In Turkey And The US.....509

Asiss. Prof. Dr. **H. Gökçe ZABUNOĞLU**
Nation-State At The Present Day.....535

Dr. Gökhan TANERİ
Obscenity Crime.....561

Özel Hukuk/
Private Law

Hakemli Makale

TÜRK BORÇLAR HUKUKUNDA ALACAKLI VE BORÇLU SIFATLARININ BİRLEŞMESİ SEBEBİYLE BORCUN SONA ERMESİ (TBK m. 135)

Arş. Gör. Dr. İsmail ATAMULU [*]
Arş. Gör. Emre KÖROĞLU [**]

ÖZET

Borcu sona erdiren sebeplerden alacaklı ve borçlu sıfatlarının birleşmesi Türk Borçlar Kanunu m. 135' te düzenlenmiştir. Söz konusu maddeye göre *"Alacaklı ve borçlu sıfatlarının aynı kişide birleşmesiyle borç sona erer. Ancak, üçüncü kişilerin alacak üzerinde önceden mevcut olan hakları birleşmeden etkilenmez./ Birleşme geçmişe etkili olarak ortadan kalkarsa, borç varlığını sürdürür./ Taşınmaz rehni ve kıymetli evraka ilişkin özel hükümler saklıdır."*.

Çalışmamızda ilk olarak alacaklı ve borçlu sıfatlarının birleşmesi hakkında genel bilgi verilmiştir. Daha sonra ise alacaklı ve borçlu sıfatlarının birleşmesinin şartları ve hüküm ve sonuçları izah edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Türk Borçlar Kanunu, TBK m. 135, Borç, Borcun Sona Ermesi, Alacaklı ve Borçlu Sıfatlarının Birleşmesi.

---

[*] Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi, Medeni Hukuk ABD, e-mail: atamulu@erciyes.edu.tr.
[**] Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi, Medeni Hukuk ABD, e-mail: emre_koroglu@erciyes.edu.tr.
Makale Geliş Tarihi: 27.02.2018
Makale Kabul Tarihi: 20.03.2018

ABSTRACT

The merger of the titles of debtor and creditor from the termination of obligation is stipulated by Turkish Obligation Code art. 135. According to TOC art. 135 *"The obligation shall terminate when the titles of debtor and creditor are mergered in the same person. However, the existing rights of third persons on the credits shall not be affected by the merger./ When the merger is removed retroactively, the obligation shall continue to be valid./ The specific provisions on the pledge on immovable property and negotiable security are reserved."*

In our study, firstly, we give general information about the merger of the titles of debtor and creditor. Later, conditions and results of the merger of the titles of debtor and creditor are examined.

Key Words: Turkish Obligation Code, TOC art. 135, Obligation, Termination of Obligation, Merger of The Titles of Debtor and Creditor.

GİRİŞ

Türk Borçlar Kanunu'nda borcu sona erdiren genel sebepler madde 132 ile 145 arasında düzenlenmiştir. Bunlar, ibra (TBK m. 132), yenileme (TBK m. 133, 134), alacaklı ve borçlu sıfatlarının birleşmesi (TBK m. 135), ifa imkânsızlığı (TBK m. 136-138) ve takastır (TBK m. 139-145). Ancak borcu sona erdiren genel sebepler sadece TBK m. 132 ile 145 arasında belirtilenlerden ibaret değildir. Gerçekten bir borcu sona erdiren en önemli sebeplerden biri olan ifa, Türk Borçlar Kanunu'nun ayrı bir bölümünde düzenlenmiştir (TBK m. 83 vd.). Ancak bir borcun sona ermesinin bu borca bağlı olan hak ve borçlara etkisini düzenleyen TBK m. 131' de borcu sona erdiren sebeplerden biri olarak ifadan da bahsedilmiştir.

Borcu sona erdiren sebeplerden alacaklı ve borçlu sıfatlarının birleşmesi, bu çalışmanın konusunu oluşturmaktadır. Kanun koyucu alacaklı ve borçlu sıfatlarının birleşmesine "Birleşme" başlığı[1] altında TBK m. 135'de yer vermiştir. Söz konusu maddeye göre *"Alacaklı ve borçlu sıfatlarının aynı kişide bir-*

[1] 818 sayılı Borçlar Kanunu'nda ise başlık olarak "Alacaklı ve Borçlu Sıfatlarının Birleşmesi" ifadesi kullanılmıştır. Kanun koyucu tarafından bu ifadenin yerine "Birleşme" ifadesinin tercih edilmesinin sebebi şu şekilde ifade edilmiştir: *"818 sayılı Borçlar Kanununun 116'ncı maddesinin kenar başlığında kullanılan "C. Alacaklı ve Borçlu Sıfatlarının Birleşmesi" şeklindeki ibare, sona erme hallerinin düzenlendiği Tasarının 130 ve devamı maddelerinin kenar başlıklarında kısa sözcüklerin kullanıldığı göz önünde tutularak uyumluluğun sağlanması bakımından, Tasarıda kısaca "D. Birleşme" şeklinde ifade edilmiştir."*. Doktrinde Yaşar, haklı olarak bu durumu eleştirmektedir. Yaşar, hukukta birleşme ifadesinin birden çok anlama geldiğini ve teknik bir hukuki kavram olarak Eşya hukukunda özel bir durumu ifade ettiğini belirtmektedir. Bu sebeple Yaşar'a göre, söz konusu ifadenin olduğu gibi bırakılması daha isabetli olurdu, **Yaşar**, Mert: *Türk Borçlar Kanunu Tasarısı'na İlişkin Değerlendirmeler*, İstanbul 2005, s. 83. Bunun yanında belirtmemiz gerekir ki, birleşme tabiri özellikle ticaret hukuku kapsamında şirket birleşmelerini ifade etmek için kullanılmaktadır. Nitekim Türk Ticaret Kanunu'nda "Birleşme" başlığı altında (TTK m. 136-158) şirket birleşmelerine dair kapsamlı düzenlemelere yer verilmiştir. Bu sebeplerle, karışıklığa yol açmaması bakımından, 818 sayılı Borçlar Kanunu'nda yer alan alacaklı ve borçlu sıfatlarının birleşmesi başlığının 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nda da muhafaza edilmesi isabetli olurdu. Benzer şekilde Rekabetin Korunması Hakkında Kanun kapsamında da teşebbüslerin rekabeti engelleyici şekilde birleşmelerinden söz edilmiştir (RKHK m. 7). Gerek ilgili müesseseyi tam anlamıyla ifade etmemesi, gerekse ekseriyetle eşya ve ticaret hukukunda kullanılan bir tabir olması hasebiyle, çalışmamızda birleşme tabiri yerine alacaklı ve borçlu sıfatlarının birleşmesi terimi tercih edilmiştir. Ancak gerekli görüldüğü durumlarda birleşme tabirinden de istifade edilmiştir.

leşmesiyle borç sona erer. Ancak, üçüncü kişilerin alacak üzerinde önceden mevcut olan hakları birleşmeden etkilenmez./ Birleşme geçmişe etkili olarak ortadan kalkarsa, borç varlığını sürdürür./ Taşınmaz rehni ve kıymetli evraka ilişkin özel hükümler saklıdır.".

Çalışmamızda inceleme yapılırken ilk olarak alacaklı ve borçlu sıfatlarının birleşmesi hakkında genel bilgi verilmiş, daha sonra ise alacaklı ve borçlu sıfatlarının birleşmesinin şartları ile hüküm ve sonuçları açıklanmıştır.

I. GENEL OLARAK

Alacaklı ve borçlu sıfatının birleşmesi, bir borçtaki alacaklı ve borçlu sıfatlarının, aynı kişinin, aynı malvarlığı kesimi üzerinde bir araya gelmesi olup, borcu[2] sona erdiren bir sebeptir[3]. Nitekim TBK m. 135/ f. 1- c. 1' de de bir kişi-

[2] Birleşme ile borcun yanında borç ilişkisinin de sona erebileceği yönünde; **Becker**, Hermann; *Berner Kommentar, Band/ Nr. VI/ 1, Allgemeine Bestimmungen, Art. 1-183 OR Schweizerisches Zivilgesetzbuch, Obligationenrecht*, 2. Auflage, Bern 1945, Art. 118, N. 3; **Gonzenbach**, Rainer/ **Gabriel-Tanner**, Debora: *Basler Kommentar, Obligationenrecht I, Art. 1-529 OR*, 5. Auflage, Basel 2011, Art. 118, N. 2; **Tunçomağ**, Kenan: *Türk Borçlar Hukuku, Cilt I, Genel Hükümler*, Üzerinde Çalışılmış ve Geliştirilmiş Altıncı Bası, İstanbul 1976, s. 1195; **Erdoğan,** İhsan: *Borçlar Hukuku, Genel Hükümler*, 2. Baskı, Ankara 2013, s. 187-188; **Gümüş**, Mustafa Alper: "Alacaklı ve Borçlu Sıfatının Birleşmesi (BK m. 116)", *Kültür Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Yıl 2008, Cilt 7, Sayı 2, s. 30-31. Kanaatimizce alacaklı ve borçlu sıfatlarının birleşmesi borç ilişkisini sonlandırmaz. Nitekim alacaklı ve borçlu sıfatlarının birleşmesi neticesinde sona eren borç, bazı durumlarda yeniden canlanabilir. Meselâ mirasçının külli halef sıfatıyla, mirasbırakanın ölümü ile ondan olan alacağının borçlusu olması, kendiliğinden alacaklı ve borçlu sıfatlarının birleşmesi neticesini doğurur ve bu durum borcu sona erdirir. Ancak mirasçı usulüne uygun olarak mirası reddettiğinde, alacaklı ve borçlu sıfatlarının birleşmesi ortadan kalkar ve mirasçının alacaklılık durumu devam eder. Hâlbuki borç ilişkisi sona erdiğinde bunun tekrar canlanması mümkün değildir. Eğer taraflar yeniden alacaklı ve borçlu sıfatlarını kazanmak istiyorsa, ilgili hukukî işlemi tekrar yapmak zorundadır.

[3] **Tunçomağ**, s. 1195; **Becker**, Art. 118, N. 1; **Gonzenbach**/ **Gabriel-Tanner**, Art. 118, N. 1; **Gümüş**, *Birleşme*, s. 25; **Oser**, Hugo/ **Schönenberger**, Wilhelm: *Kommentar (Zürcher Kommentar) zum Schweizerischen Zivilgesetzbuch, V. Band: Das Obligationenrecht*, Zürich 1929, Art 118, N 1; **von Tuhr**, Andreas/ **Escher**, Arnold: *Allgemeiner Teil des Schweizerischen Obligationenrechts Band II (mit Supplement)*, 3. Auflage, Zürich 1984, s. 186; **Schwenzer**, Ingeborg: *Schweizerisches Obligationenrecht, Allgemeiner Teil*, Zweite überarbeitete Auflage, Bern 2000, s. 429; **Berger**, Bernhard: *Allgemeines Schuldrecht*, Bern 2012, s. 460, N. 1354; **Ruedin**, Philippe: *Das Schweizerische Obligationenrecht, OR für den Alltag*, 10. überarbeitete und aktualisierte Auflage, Zürich 2013, s. 154; **von Tuhr**, Andreas: *Borçlar Hukukunun Umumi Kısmı, Cilt 1-2*, (Çev. Cevat Edege), Ankara 1983, s. 660; **Funk**,

nin aynı borcun hem alacaklısı hem de borçlusu olması durumunda, borcun sona ereceği belirtilmiştir[4].

Alacaklı ve borçlu sıfatlarının birleşmesi, borcun doğumundan sonra kanun gereği kendiliğinden gerçekleşebileceği gibi, bir hukuki işlem de bu neticeyi doğurabilir[5]. Meselâ, borçlunun alacaklıya (veya alacaklının borçluya)

Fritz: *Borçlar Kanunu Şerhi, I, Umumi Hükümler*, (Çev. Hıfzı Veldet/ Cemal Hakkı Selek), İstanbul 1938, s. 184; **Eren**, Fikret: *Borçlar Hukuku*, *Genel Hükümler*, 21. Baskı, Ankara 2017, s. 1293; **Oğuzman**, Kemal/ **Öz**, Turgut: *Borçlar Hukuku, Genel Hükümler, Cilt 1*, Gözden Geçirilmiş 15. Bası, İstanbul 2017, s. 553; **Önen**, Turgut*: Borçlar Hukuku*, Ankara 1986, s. 219; **Hatemi**, Hüseyin/ **Gökyayla**, Emre: *Borçlar Hukuku, Genel Bölüm*, 3. Bası, İstanbul 2015, s. 319; **Köroğlu**, Emre: *6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'na Göre Taşınır Satış Sözleşmesinin Sona Ermesi*, Ankara 2016, s. 274; **Canbolat**, Ferhat: "Müteselsil Borcun Sona Erme Nedenleri - Borçlar Kanunu Tasarısındaki İlgili Hükümlerin Kısa Değerlendirilmesi İle Birlikte-", *Ankara Barosu Dergisi*, Yıl 2008, Sayı 3, s. 76; **Kapancı**, Kadir Berk: *Birlikte Borçlulukta Borçlular Arası İlişkiler*, İstanbul 2014, s. 256; **Dağdelen**, Ahmet Hakan: *818 ve 6098 Sayılı Borçlar Kanunlarında Borçlular Arasında Teselsül*, İstanbul 2011, s. 136; **Olgaç**, Senai: *Kazai ve İlmi İçtihatlarla Türk Borçlar Kanunu, Genel Hükümler*, Üçüncü Baskı, İstanbul 1970, s. 901; Doktrinde Kocaman, TBK m. 135 hükmünün emredici nitelikte bir düzenleme olmadığını belirtmektedir. Bu sebeple Kocaman'a göre, alacaklı ve borçlu sıfatları aynı kişide birleşmiş olsa dahi, "sözleşme özgürlüğü ilkesi" çerçevesinde borcun sona ermeyeceğinin kararlaştırılması mümkündür (**Kocaman**, Arif: "Birleşme Suretiyle Borcun Sona Ermesi ve Borçluya Temlik", *Medeni Kanun'un ve Borçlar Kanunu'nun 90. Yılı Uluslararası Sempozyumu, II. Cild*, Ankara 2017, s. 1004). Kanaatimizce alacaklı ve borçlu sıfatlarının birleşmesi durumunda, kanunun öngördüğü ve durumun gereğinden doğan istisnalar dışında, özellikle tarafların kararlaştırması neticesinde borcun devam edeceğini savunmak güçtür. Öncelikle bu sıfatların birleşmesine rağmen taraflar borcun devam etmesini öngörüyorlarsa, alacaklı ve borçlu sıfatlarının birleşmesinden söz edilemez. Borcun hala devam ettiğini hususunda taraflar anlaşmışsa, alacaklı ve borçlu sıfatları birleşmemiştir. Zira borçlu ya da alacaklının borcun konusu üzerindeki hakları hâlâ devam etmektedir.

[4] Alacaklı ve borçlu sıfatlarının birleşmesi takastan farklıdır. Çünkü birleşmede alacak hakkı ile edim yükümlülüğü aynı borca ilişkindir. Ancak takasta iki ayrı borcun bulunması ve iki ayrı borcun taraflarının birbirlerine karşı karşılıklı olarak alacaklı olması gereklidir (**Gümüş**, *Birleşme*, s. 28).

[5] **Gonzenbach**/ **Gabriel-Tanner**, Art. 118, N. 2; **von Tuhr**, s. 660; **Funk**, s. 184; **Tunçomağ**, s. 1196; **Erdoğan**, s. 187; **Gümüş**, *Birleşme*, s. 35; **Canbolat**, s. 76; **Köroğlu**, s. 274; **Aepli**, Viktor: *Zürcher Kommentar Band/ Nr. V/ 1h/ 1, Kommentar zum Schweizerischen Zivilgesetzbuch, Obligationenrecht, Kommentar zur 1. und 2. Abteilung (Art. 1-529 OR), Das Erlöschen der Obligationen, Art. 114-126 OR*, Zürich 1991, Art. 118, N. 18; **Killias**, Laurent/ **Wiget**, Matthias: *Handkommentar zum Schweizer Privatrecht, Obligationenrecht - Allgemeine Bestimmungen Art. 1-183 OR*, 3. Auflage, Zürich 2016, Art. 118, N. 3; **Kılıçoğlu**, Ahmet: *Borçlar Hukuku, Genel Hükümler*, 21. Bası, Ankara 2017, s. 1057; **Reisoğlu**, Safa: *Türk Borçlar Hukuku, Genel Hükümler*, 24. Bası, İstanbul 2013, s. 407; **Aksu**, Mustafa: "Asıl Alacağa Bağlı Hak ve Borçların Sona Ermesi - İbra - Yenileme - Birleşme", *Prof. Dr. İsmet Sungurbey'e Armağan, Cilt II*, İstanbul 2014, s. 257-258; Aynı yönde, **YHGK., 15.04.2011 T., E. 2011/ 17-13, K. 2011/191***"Alacak ve borcun aynı kişide birleşmesi, ölüm (mirasçılık) veya yaşayanlar arası bir hukuki işlemin sonucu olabilir. Örneğin alacaklının, borçlunun*

karşı tek başına mirasçı olduğu durumlarda borçlu alacaklının (veya alacaklı borçlunun) külli halefi olduğu için, kanun gereği alacaklı ve borçlu sıfatlarının birleşmesi söz konusu olmaktadır[6]. Benzer bir şekilde birbirlerine karşı alacaklı ve borçlu olan kişilerin sonradan evlenip, mal rejimi olarak genel mal ortaklığı rejimini seçtikleri durumlarda da, ortaklık malları açısından, alacaklı ve borçlu sıfatları hukuki işleme dayalı olarak birleşmektedir[7]. Yine alacaklının, alacağını daha sonra borçluya temlik ettiği durumlarda da, hukuki işleme dayalı alacaklı ve borçlu sıfatlarının birleşmesi söz konusudur[8].

ölümüyle onun mirasçısı olması veya bir işletmenin bütün aktif ve pasifi ile devralınması (BK md. 179) ve devralanın, devraldığı işletmeye bir borcunun bulunması veya alacaklının alacağını borçluya temlik etmesi hallerinde alacaklılık ve borçluluk sıfatları aynı kişide birleşmiş olur. Böylece alacaklı ve borçlu sıfatının aynı kişide birleşmesine yol açan olay, hukuksal işlemden doğabileceği gibi kanundan da doğabilir." (14.09.2017 tarihinde www.kazanci.com.tr adresinden erişildi); **Y. 17. HD., 07.03.2013 T., E. 2012/ 13313, K. 2013/ 3070** *"BK'nın 116. maddesi anlamında sıfatların birleşmesi nedeniyle borcun sakıt olabilmesi için geçerli bir borç ilişkisinin olması ve alacaklı ile borçlu sıfatının aynı kişide birleşmesi gereklidir. Bu birleşmeye yol açan olay kanundan doğabileceği gibi hukuksal işlemden de doğabilir. Kanundan dolayı alacaklı ve borçlu sıfatının birleşmesinin yaygın halini mirasçılık oluşturur."* (Yayınlanmamış Karar).

6 **BGE 118 II 441 E 2b**; **BGE 71 II 221**; **Y. 12. HD., 13.11.2015 T., E. 2015/ 11023, K. 2015/ 28075** *"Takip borçlusu H.'nin ölümüyle mirasının ½ oranında takip alacaklısıyla itiraz eden Y. Z. B.'e intikal ettiğine göre, alacaklı F. B.'in alacaklı-borçlu sıfatının birleşmesi nedeniyle miras hissesi oranında borç sona ermiştir. O halde takip konusu alacağın, takip alacaklısının miras hissesi oranında sona erdiği dikkate alınarak bu miktar üzerinden itirazın kabulüne karar verilmesi gerekirken tümden reddi yönünde hüküm tesisi isabetsizdir."* (Yayınlanmamış Karar); **Y. 2. HD., 06.05.1974 T., E. 1974/ 2936, K. 1974/ 2795** *"Davacı, davalının eşi olup, çocukları bulunmadığı için ölümü ile mirası davalı kocası (U) ile kardeşleri (Z) ve (F)'ye kalmıştır. -Davalı bu davada bir yandan nafaka borçlusu, öbür yandan ise ölen eşinin mirasçısı olacak alacaklı durumunda olup, şahsında alacaklılık ve borçluluk sıfatı birleştiği için, miras pay oranında borç kendiliğinden sona erer (BK md. 116)."* (*Yargıtay Kararları Dergisi*, Yıl 1975, Sayı 5, s. 48).

7 **Oser/ Schönenberger**, Art. 118, N. 2; **Aepli**, Art. 118, N. 18; **von Tuhr/ Escher**, s. 187; **von Tuhr**, s. 661; **Oğuzman/ Öz**, *Cilt 1*, s. 553; **Köroğlu**, s. 275; **Olgaç**, s. 901; **Cometta**, Flavio: *Orell Füssli Kommentar, Schweizerisches Obligationenrecht*, 2. überarbeitete und erweiterte Auflage, Zürich 2009, Art. 118, N. 6; **Eichenberger**, Michaela: *Orell Füssli Kommentar, Schweizerisches Obligationenrecht*, 3. Überarbeitete Auflage, Zürich 2016, Art. 118, N. 3.

8 **Oser/ Schönenberger**, Art. 118, N. 2; **von Tuhr/ Escher**, s. 187; **Gonzenbach**/ **Gabriel-Tanner**, Art. 118, N. 3; **Cometta**, Art. 118, N. 6; **Berger**, s. 460, N. 1354; **von Tuhr**, s. 660; **Erdoğan**, s. 187; **Köroğlu**, s. 275; **Gauch**, Peter/ **Schluep**, Walter R./ **Emmenegger**, Susan: *Schweizerisches Obligationenrecht, Allgemeiner Teil, Band II*, 10. Auflage, Zürich 2014, s. 217, N. 3178; **Arık**, Kemal Fikret: *Borçlar Hukuku I, Umumi Hükümler*, Ankara 1964, s. 213; **BGE 109 III 62 E 2.**

TBK m. 135' te ifadesini bulmuş olan borç kavramı hukukî bir ilişkiyi ifade etmektedir. Bunun sonucu olarak bir borcun söz konusu olabilmesi için, en azından iki tarafın -hak sahibi olan alacaklının ve yükümlü olan borçlunun- bulunması gereklidir[9]. Bir kimsenin kendisine karşı hem alacaklı, hem de borçlu olması mümkün değildir[10].

Alacaklı ve borçlu sıfatlarının birleşmesi için, alacağın tamamının borçlunun malvarlığına geçmesi gereklidir[11]. Alacağın tamamının değil de, bir kısmının borçlunun malvarlığına geçtiği durumlarda tam ve gerçek anlamda ala-

---

[9] **Aepli**, Art. 118, N. 4; **Killias/ Wiget**, Art. 118, N. 1; **von Tuhr**, s. 660; **Tunçomağ**, s. 1195; **Gümüş**, *Birleşme*, s. 26; **Önen**, s. 220; **Kocaman**, s. 1015; **Kılıçoğlu**, s. 1057; **Aksu**, s. 257; **Guhl**, Theo/ **Koller**, Alfred: *Das Schweizerische Obligationenrecht mit Einschluss des Handels- und Wertpapierrechts*, 9. Auflage, Zürich 2000, s. 308; **Tercier**, Pierre/ **Pichonnaz**, Pascal/ **Develioğlu**, H. Murat: *Borçlar Hukuku, Genel Hükümler*, İstanbul 2016, s. 451; **Berki**, Şakir: *Borçlar Hukuku, Umumi Hükümler*, Ankara 1962, s. 358; **Feyzioğlu**, Feyzi Necmeddin: *Borçlar Hukuku, Genel Hükümler, Cilt II*, Yenilenmiş ve Genişletilmiş 2. Bası, İstanbul 1977, s. 452; **Aybay**, Aydın: *Borçlar Hukuku Dersleri*, 14. Bası, İstanbul 2016, 159; **Akıncı**, Şahin: *Borçlar Hukuku Bilgisi, Genel Hükümler*, 9. Baskı, Konya 2016, s. 296; **Akıncı**, Şahin: *Vekalet Sözleşmesinin Sona Ermesi*, Konya 2004, s. 49; Aynı yönde, **YHGK., 15.04.2011 T., E. 2011/ 17-13, K. 2011/191** *"İlke olarak, hukuken geçerli bir borç ilişkisinin bulunabilmesi için alacaklı ve borçlu olmak üzere iki tarafın varlığı aranmaktadır. Bu ilkenin doğal sonucu ise, alacaklısı ve borçlusu aynı olan bir borç ilişkisinin düşünülemeyeceğidir. Aksi düşünce, bir kimsenin kendi alacağının borçlusu olması sonucunu doğurur ki, bunun kabulüne olanak bulunmamaktadır."* (14.09.2017 tarihinde www.kazanci.com.tr adresinden erişildi); **YHGK., 21.06.2006 T., E. 2006/ 21-365, K. 2006/ 467** *"İlke olarak, hukuken geçerli bir borç ilişkisinin bulunabilmesi için alacaklı ve borçlu olmak üzere iki tarafın varlığı aranmaktadır. Bu ilkenin bir sonucu ise, alacaklısı ve borçlu su aynı olan bir borç ilişkisinin düşünülemeyeceğidir. Aksi düşünce, bir kimsenin kendi alacağının borçlusu olması sonucunu doğuracaktır."* (14.09.2017 tarihinde www.kazanci.com.tr adresinden erişildi); **Y., 17. HD., 07.03.2013 T., E. 2012/ 13313, K. 2013/ 3070** *"Borcu sona erdiren sebepler BK 114-140. maddeleri arasında düzenlenmiştir. Bir sosyal ilişkinin borç sayılabilmesi için alacaklı ve borçlu olmak üzere iki tarafının bulunması zorunludur. Borç ilişkisini kuran en önemli kaynak akittir."* (Yayınlanmamış Karar); **Y., 21. HD., 03.04.2007, E. 2006/ 7566, K. 2007/ 5578** (14.09.2017 tarihinde www.kazanci.com.tr adresinden erişildi).

[10] **Becker**, Art. 118, N. 1; **Aepli**, Art. 118, N. 5; **Killias/ Wiget**, Art. 118, N. 1; **Gauch/ Schluep/ Emmenegger**, s. 218, N. 3181; **von Tuhr**, s. 660; **Berki**, s. 358; **Tunçomağ**, s. 1195; **Önen**, s. 220; **Tercier/ Pichonnaz/ Develioğlu**, s. 451; **Eren**, s. 1294; **Hatemi/ Gökyayla**, s. 320; **Aybay**, s. 159; **Kılıçoğlu**, s. 1057; **Akıncı**, *Sona Erme*, s. 49; **Gümüş**, *Birleşme*, s. 25, 28; **Aksu**, s. 257; **Arsebük**, Esat: *Türk Kanunları Bakımından Borçlar Hukukunun Umumi Esasları*, Ankara 1937, s. 471; **Saymen**, Ferit H./ **Elbir**, Halid K., *Türk Borçlar Hukuku, I, Umumi Hükümler, İkinci Cilt*, İstanbul 1958, s. 866.

[11] **Becker**, Art. 118, N. 6; **Eren**, s. 1294; **Hatemi/ Gökyayla**, s. 320; **Akıncı**, *Borçlar Hukuku*, s. 296; **Köroğlu**, s. 275; **İnan**, Ali Naim/ **Yücel**, Özge: *İnan Borçlar Hukuku, Genel Hükümler*, 4. Baskı, Ankara 2014, s. 653; **Ayan**, Mehmet: *Borçlar Hukuku, Genel Hükümler*, 7. Baskı, Konya 2012, s. 362.

caklı ve borçlu sıfatlarının birleşmesi söz konusu olmaz[12]. Çünkü bu durumda alacak sadece borçlunun malvarlığına geçtiği oranda sona ermekte, alacağın diğer kısmı ise varlığını devam ettirmektedir. Örneğin, 1000 TL' lik borca ilişkin alacak hakkının, 400 TL' lik kısmının alacaklı tarafından borçluya temlik edildiği durumlarda, 400 TL' lik kısım birleşme ile kısım sona ererken, geri kalan 600 TL' lik kısım ise varlığını sürdürmeye devam etmektedir.

II. ALACAKLI VE BORÇLU SIFATLARININ BİRLEŞMESİNİN ŞARTLARI

A. Geçerli Bir Borcun Bulunması

Alacaklı ve borçlu sıfatlarının aynı kişide birleşebilmesi için, birleştirici olayın gerçekleştiği anda, geçerli olarak doğmuş bir borcun bulunması şarttır[13]. Geçersiz bir borcun bulunduğu veya söz konusu borcun ifa veya diğer herhangi bir sebeple sona erdiği durumlarda, alacaklı ve borçlu sıfatlarının birleşmesi söz konusu olmaz[14].

Beklenen hak niteliğindeki bir alacak hakkına ilişkin hak sahipliği sıfatının, beklenen alacak hakkına ilişkin borçluluk sıfatı ile birleştiği durumlarda da borç birleşme ile sona erer[15]. Aynı sonuç hukukî sebebi belirli bir müstakbel alacağın birleşme ile sona ermesinde de söz konusudur[16]. Meselâ, hukukî sebebi belirli bir müstakbel alacağın müstakbel borçlusuna temlik edildiği durumlarda, alacaklı ve borçlu sıfatlarının birleşmesine dayalı borcun sona ermesi sonucu

---

12 Aynı yönde, **Becker**, Art. 118, N. 6; Tunçomağ ve Gümüş ise, alacağın bir kısmının borçluya geçmesi durumunda da tam ve gerçek anlamda birleşmenin söz konusu olduğunu belirtmektedir (**Tunçomağ**, s. 1199 ve **Gümüş**, *Birleşme*, s. 40).

13 **Kılıçoğlu**, s. 1058; **Gümüş**, *Birleşme*, s. 31; **Aksu**, s. 257; **Köroğlu**, s. 275-276.

14 **Aepli**, Art. 118, N. 10; **Kılıçoğlu**, s. 1058; **Gümüş**, *Birleşme*, s. 31; **Aksu**, s. 257; **Köroğlu**, s. 276.

15 **Gümüş**, *Birleşme*, s. 32.

16 **Gümüş**, *Birleşme*, s. 32.

gerçekleşir. Ancak beklenen hak niteliği kazanmamış beklentilerde[17] birleşme söz konusu olmaz[18]. Meselâ, bir alacaklının borçlusunu mirasçı atamaya yönelik bir vasiyetname yapması durumunda, miras bırakan hayatta olduğu sürece birleşme gerçekleşmez ve TBK m. 135 hükmü uygulama alanı bulmaz.

Alacaklı ve borçlu sıfatlarının birleşmesinde edimin türü önem taşımamaktadır. Söz konusu edim, maddi bir edim veya iş görme edimi olabileceği gibi, bir verme, yapma ya da yapmama edimi de olabilir[19]. Yine borcu doğuran hukuki sebep de, alacaklı ve borçlu sıfatlarının birleşmesi sebebiyle borcun sona ermesi bakımından önemi haiz değildir. Bu sebeple alacaklı ve borçlu sıfatlarının birleşmesi sebebiyle borcun sona ermesi, sözleşmeden doğan borçlarda söz konusu olabileceği gibi; haksız fiilden, sebepsiz zenginleşmeden ya da miras hukukundan doğan borçlarda da ortaya çıkabilir[20].

Muaccel ve müeccel borçların da alacaklı ve borçlu sıfatlarının birleşmesi sebebiyle sona ermesi mümkündür. Bunun yanında geciktirici ya da bozucu şarta bağlı borçların da birleşmenin konusunu oluşturması mümkündür[21]. Aynı şekilde, eksik borçların da birleşmenin konusunu oluşturmasına herhangi bir engel bulunmamaktadır[22]. Meselâ zamanaşımına uğramış borçlar da alacaklı ve borçlu sıfatlarının birleşmesi suretiyle sona erebilir[23].

Müteselsil borçlarda borçlulardan biri üzerinde alacaklı ile borçlu sıfatları birleştiği durumlarda, bu borçluya ait borç da sona erer. Ancak böyle bir durumda diğer borçluların borcunun akıbetinin ne olacağı hakkında kanunda

---

17 Beklenti konusunda kapsamlı bilgi için bkz.: **Nomer**, Halûk N.: *Beklenen Haklar Üzerindeki Tasarrufların Hukuki Sonuçları*, İstanbul 2002, s. 85 vd.

18 **Gümüş**, *Birleşme*, s. 32; **Köroğlu**, s. 276.

19 **Aepli**, Art. 118, N. 3; **Gümüş**, *Birleşme*, s. 32; **Aksu**, s. 257.

20 **Gümüş**, *Birleşme*, s. 32; **Aksu**, s. 257.

21 **Becker**, Art. 118, N. 4; **Aepli**, Art. 118, N. 14; **Gonzenbach/ Gabriel-Tanner**, Art. 118, N. 2; **Aksu**, s. 257; **Köroğlu**, s. 276.

22 **Aepli**, Art. 118, N. 12; **Gümüş**, *Birleşme*, s. 32; **Aksu**, s. 257.

23 **Becker**, Art. 118, N. 4; **Aepli**, Art. 118, N. 14; **Gonzenbach/ Gabriel-Tanner**, Art. 118, N. 2; **Aksu**, s. 257; **Köroğlu**, s. 276.

açık bir düzenleme bulunmamaktadır. Bu sebeple konu doktrinde tartışmalıdır. Doktrinde bir görüşe göre[24], müteselsil borçlulardan birinin üzerinde borçlu ve alacaklı sıfatlarının birleşmesi durumunda, söz konusu müteselsil borçlu borcundan kurtulur. Ancak diğer müteselsil borçlular, borçlu kalmaya devam ederler. Bunun sonucunda diğer müteselsil borçlular, borçlarını artık alacaklı ve borçlu sıfatları üzerinde birleşen borçluya karşı ifa etmekle yükümlü olurlar. İfa gerçekleştikten sonra ise TBK m. 167 gereğince diğer müteselsil borçlular alacaklı ve borçlu sıfatları üzerinde birleşen borçluya karşı rücu haklarını kullanırlar. Bununla birlikte, diğer müteselsil borçluların, önce borçlarını ifa edip, daha sonra rücu haklarını kullanmak yerine, söz konusu rücu haklarını doğrudan def'i olarak ileri sürmelerine herhangi bir engel bulunmamaktadır. Meselâ, C'ye karşı müteselsil borçlulardan olan A' nın, iç ilişkide 30.000 TL; B' nin ise iç ilişkide 70.000 TL ile sorumlu olduğu toplam 100.000 TL'lik bir müteselsil borç bakımından, A alacaklı C' nin tek başına mirasçısı olursa, dış ilişkide A' nın 100.000 TL'lik borcu sona ererken, B, A' ya karşı dış ilişkide 100.000 TL ile borçlu olmaya devam eder. A, daha sonra B' den borcunu ödemesini talep ettiğinde, B A' ya 100.000 TL ödeyip, rücu hakkına dayanarak A' dan 30.000 TL talep edeceğine, söz konusu rücu hakkını def'i olarak ileri sürerek A' ya doğrudan 70.000 TL ödeme yapmakla yetinebilir[25]. Doktrindeki diğer görüşe göre[26] ise, diğer müteselsil borçlular üzerinde alacaklı ve borçlu sıfatı birleşen borçluya iç ilişkide düşen borç oranında borçlarından kurtulurlar. Örneğin, yukarıdaki misalî esas alırsak, B, A' ya karşı doğrudan 70.000 TL ile borçlu olacaktır. Ka-

---

24 **von Tuhr**, s. 801.

25 Söz konusu örnek **Gümüş**, *Birleşme*, s. 41-42' de bulunan örnek esas alınarak hazırlanmıştır.

26 **Oser/ Schönenberger**, Art. 118, N. 5; **Guhl/ Koller**, s. 33; **Cometta**, Art. 118, N. 7; **Gümüş**, *Birleşme*, s. 42; Canbolat, s. 76-77; **Kapancı**, s. 258; **Dağdelen**, s. 136; **Birsen**, Kemaleddin: *Borçlar Hukuku Dersleri, Borçların Genel Hükümleri*, 4. Bası, İstanbul 1967, s. 426; **Velidedeoğlu**, Hıfzı Veldet/ **Özdemir**, Refet: *Türk Borçlar Kanunu Şerhi*, Ankara 1987, s. 315; **Tekinay**, Selahattin Sulhi/ **Akman**, Sermet/ **Burcuoğlu**, Haluk/ **Altop**, Atilla: *Tekinay Borçlar Hukuku, Genel Hükümler*, 7. Baskı, İstanbul 1993, s. 307; **Oğuzman**, Kemal/ **Öz**, Turgut: *Borçlar Hukuku, Genel Hükümler, Cilt 2*, Gözden Geçirilmiş 13. Bası, İstanbul 2017, s. 480; **Canyürek**, Murat: *Müteselsil Borçlulukta İç ve Dış İlişkiler*, İstanbul 2003, s. 57; **Özdemir**, Hayrunnisa: "Mirasçıların Murisin Borçlarından Dolayı Sorumluluğu", *Erzincan Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Yıl 2012, Cilt 16, Sayı 1-2, s. 203.

naatimizce yukarıdaki görüşlerden ikincisi daha isabetlidir. Zira burada müteselsil borçluların borcunun akıbetinin belirlenmesinde, ibraya ilişkin TBK m. 166/ f. 3 hükmü kıyasen uygulama alanı bulabilir[27]. TBK m. 166/ f. 3'de belirtildiği üzere *"Alacaklının borçlulardan biriyle yaptığı ibra sözleşmesi, diğer borçluları da ibra edilen borçlunun iç ilişkideki borca katılma payı oranında borçtan kurtarır."*. Bu sebeple diğer müteselsil borçlular, üzerinde alacaklı ve borçlu sıfatı birleşen borçluya iç ilişkide düşen borç oranında borçlarından kurtulurlar. Ancak Gümüş'ün haklı olarak belirttiği üzere[28], bu görüş sadece bölünebilir borçlarda uygulama alanı bulabilir; bölünemeyen borçlarda bu yöntemin kullanılması mümkün değildir. Zira bölünemeyen borçlar, nitelikleri gereği parça parça ifa edilmezler. Meselâ, borcun konusunu bir otomobilin oluşturduğu durumlarda, söz konusu otomobil alacaklıya parça parça teslim edilemez. Dolayısıyla bu gibi durumlarda müteselsil borçluların otomobili önce alacaklıya teslim etmeleri ve daha sonra iç ilişkideki payları oranında nakdî bir taleple alacaklıya rücu etmeleri gerekmektedir.

B. Alacaklı ve Borçlu Sıfatlarının Aynı Kişide Birleşmesi

Alacaklı ve borçlu sıfatlarının birleşmesi suretiyle borcun sona erebilmesi için, bu sıfatların aynı kişide birleşmesi gereklidir[29]. Alacaklı ve borçlu sıfatlarının birleştiği kişi, gerçek kişi ya da tüzel kişi olabilir[30].

---

[27] Dağdelen, TBK m. 166/ f. 2'den hareket ederek aynı sonuca ulaşmaktadır. Dağdelen'e göre, diğer müteselsil borçlular, durumun yahut borcun niteliği gereği, belli bir oranda kendi borçlarından kurtulurlar. Bu oran, üzerinde alacaklı ve borçlu sıfatları birleşen borçluya iç ilişkide düşen miktara göre belirlenir (**Dağdelen**, s. 136); Dağdelen ile aynı yönde, **Acar**, Faruk, "Borçlar Kanun ve Borçlar Kanunu Tasarısı Çerçevesinde Müteselsil Borçluluğa Toplu Bakış (BK m. 141-147)", *E-Akademi, Hukuk, Ekonomi ve Siyasal Bilimler Aylık İnternet Dergisi*, Yıl 2007, Sayı 60, prgf. 46; İbra açısından doktrindeki tartışmalar için bkz.: **Gümüş**, Mustafa Alper: *Türk- İsviçre Borçlar Hukukunda İbra Sözleşmesi*, İstanbul 2015, s. 260 vd..

[28] **Gümüş**, *Birleşme*, s. 42.

[29] **Aepli**, Art. 118, N. 15; **Gonzenbach/ Gabriel-Tanner**, Art. 118, N. 3; **Gauch / Schluep./ Emmenegger**, s. 217, N. 3177; **Cometta**, Art. 118, N. 3; **Eichenberger**, Art. 118, N. 2; **Saymen/ Elbir**, s. 867; **Gümüş**, *Birleşme*, s. 33; **Tercier/ Pichonnaz/ Develioğlu**, s. 450; **İnan/ Yücel**, s. 653; **Köroğlu**, s. 276; **Huguenin**, Claire: *Obligationenrecht, Allgemeiner und*

Alacaklı ve borçlu sıfatları, kural olarak, mevcut borcun borçlusu ile alacaklı üzerinde birleşir[31]. Ancak alacaklı ve borçlu sıfatlarının, üçüncü kişi üzerinde de birleşmesi mümkündür[32]. Gerçekten, alacaklı ve borçlunun aynı sözleşme içerisinde gerçekleşen birtakım işlemlerle, alacak ve borçlarını üçüncü

Besonderer Teil, 2. Auflage, Zürich 2014, s. 232, N. 751; **BGE 88 II 299 E. 6a; Y. 17. HD., 03.05.2017 T., E. 2016/ 11448, K. 2017/ 4989** *"Somut olayda, davacı kasko sigortasına sigortalı 34 EY ... plakalı araç ile davalı ZMSS sigortasına sigortalı 34 EH ... plakalı aracın çarpışması sonucu maddi hasarlı trafik kazası meydana gelmiş ve davacı kasko sigortası, sigortalısına hasar bedelini ödeyerek icra takibi başlatmıştır. Ancak her iki aracın da işleteni D. L. İ. San. Ve Tic. Ltd. Şti'dir. Bu durumda, her iki aracın işleteni aynı kişi (şirket) olup, her iki araç bakımından da 3.kişi durumunda olmadığı gibi, TBK'nın 135/1 maddesindeki alacaklılık ve borçluluk sıfatı işleten D. L. İ. San. Ve Tic. Ltd. Şti'de birleşmiştir. KTK'nun 85/1.maddesi uyarınca, işleten olarak kendi sorumluluğunu üstlenen davalı zorunlu trafik sigortacısından tazminat talebinde bulunması mümkün değildir. Zira, ZMSS üçüncü kişilerin zararlarını karşılamakla yükümlü olup, işleten aynı zamanda üçüncü kişi olamaz."* (Yayınlanmamış Karar).

30 **Feyzioğlu**, s. 456; Aynı yönde, **Y. 17. HD., 03.05.2017 T., E. 2016/ 11448, K. 2017/ 4989** "*Ancak her iki aracın da işleteni D. L. İ. San. Ve Tic. Ltd. Şti'dir. Bu durumda, her iki aracın işleteni aynı kişi (şirket) olup, her iki araç bakımından da 3.kişi durumunda olmadığı gibi, TBK'nın 135/1 maddesindeki alacaklılık ve borçluluk sıfatı işleten D. L. İ. San. Ve Tic. Ltd. Şti'de birleşmiştir."* (Yayınlanmamış Karar); **Y. 21. HD., 03.04.2007 T., E. 2006/ 7566, K. 2007/ 5578** *"İlke olarak hukuken geçerli bir borç ilişkisinin bulunabilmesi için alacaklı ve borçlu olmak üzere iki tarafın varlığı aranmaktadır. Borçlar Kanunu'nun alacaklı ve borçlu sıfatının birleşmesini düzenleyen 116. Maddesi uyarınca "Alacaklılık ve borçluluk sıfatlarının bir şahısta içtimaiyle borç sakıt olur". Somut uyuşmazlıkta, aynı maddi temelden doğan Bağ-Kur alacağı ile aynı miktarda SSK borcu 5502 sayılı Kanun'un geçici 1. maddesi uyarınca Sosyal Güvenlik Kurumu'na devredilmekle, davaya konu borç sona ermiştir. Yargıtay Hukuk Genel Kurulu'nun 21.06.2006 gün ve 2006/21-365 E-2006/467 K sayılı kararları da bu doğrultudadır."* (*Yargıtay Kararları Dergisi*, Yıl 2008, Cilt 34, Sayı 3, s. 507); **Y., 10. HD., 08.03.2007 T., E. 2006/ 14994, K. 2007/ 3331** "*Sosyal Sigortalar Kurumu alacağı, niteliğindeki sağlık yardımlarının aynı zamanda Bağ-Kur'un yükümlülüğünü oluşturması, 20.05.2006 tarihinde yürürlüğe giren 5502 sayılı SGK Kanunu'nun geçici 1. maddesindeki düzenleme ile SSK, Bağ-Kur, T.C. Emekli Sandığı'nın her türlü alacakları, hakları, borçları, görevleri ile birlikte hiçbir işleme gerek kalmaksızın anılan kanunun yürürlük tarihi itibariyle, bu kanınla ihdas edilen SG Kurumu'na devredilmiş olması, BK 116. maddesinin birinci fıkrasında yazılı olan "Alacaklılık ve borçluluk sıfatlarının bir şahısta içtimasıyla borç sakıt olur" hükmü karşısında, somut uyuşmazlıkta aynı maddi temelden doğan SS Kurumu alacağı ile aynı tutardaki Bağ-Kur borcunun yukarıda anılan Kuruma devredilmesi ile davaya konu borcun ortadan kalkmış bulunmasına göre, mahkemece davanın reddine karar verilmesi gerekirken kabulüne karar verilmesi usul ve yasaya aykırı olup bozma nedenidir."* (14.09.2017 tarihinde www.kazanci.com.tr adresinden erişildi); Gümüş'e göre, Yargıtay' ın SGK'ya ilişkin bu kararı hatalıdır. Çünkü 5502 sayılı kanunun geçici 1. maddesi gereğince SSK, Bağ-Kur ve Emekli Sandığı' nın SGK çatısı altında birleşmesiyle, sadece yasal sigorta ilişkisinin SGK' ya devri söz konusu olmuştur. Birleşmenin söz konusu olabilmesi için ise, alacaklı ile borçlu sıfatlarının ya Bağ-Kur sigortalısının eşinin üzerinde, ya da Bağ-Kur'un veya sonradan SGK' nın üzerinde toplanması gereklidir (**Gümüş**, *Birleşme*, s. 55).

31 **Erdoğan**, s. 187; **Gümüş**, *Birleşme*, s. 33; **Köroğlu**, s. 276.

32 **Feyzioğlu**, s. 454, 456; **Erdoğan**, s. 187; **Gümüş**, *Birleşme*, s. 33.

kişiye aynı anda devrettikleri durumlarda, artık alacaklı ve borçlu sıfatları üçüncü kişi üzerinde doğmakta ve o andan itibaren söz konusu alacak ve borç birleşme ile sona ermektedir[33]. Meselâ, iki tüzel kişinin kendi tüzel kişiliklerini sona erdirerek, yeni bir tüzel kişilik çatısı altında birleşmeleri durumunda, sona eren tüzel kişilerin karşılıklı alacak ve borçları, yeni tüzel kişiliğin kazanılmasıyla birlikte TBK m. 135 gereğince birleşme ile sona erer.

Alacaklı ve borçlu sıfatlarının birleşebilmesi için alacaklı ve borçlunun eş nitelikte olmasının yanında, borcun da eş nitelikte olması gereklidir[34]. Borçlunun alacak üzerinde rehin veya intifa gibi haklar kazandığı durumlarda, alacaklı ve borçlu sıfatı aynı kişide toplanmış olmadığı için alacaklı ve borçlu sıfatlarının birleşmesi söz konusu olmaz[35].

C. Alacaklı ve Borçlu Sıfatlarının Aynı Malvarlığı Kesimi İçerisinde Birleşmesi

Alacaklı ve borçlu sıfatlarının birleşmesi için, alacak ve borcun aynı malvarlığı kesimine dâhil olması gereklidir[36]. Çünkü alacağın ve borcun ancak

---

33 **Feyzioğlu**, s. 454; **Gümüş**, *Birleşme*, s. 33; **Köroğlu**, s. 276.

34 **Aksu**, s. 257.

35 **Oser/ Schönenberger**, Art. 118, N. 3; **Gonzenbach**/ **Gabriel-Tanner**, Art. 118, N. 5; **Gauch/ Schluep/ Emmenegger**, s. 220, N. 3196; **Guhl/ Koller**, s. 309; **Cometta**, Art. 118, N. 3; **Arsebük**, s. 472; **Feyzioğlu**, s. 455; **Tercier/ Pichonnaz/ Develioğlu**, s. 450; **Köroğlu**, s. 277; **Olgaç**, s. 901; **Lardi**, Daniele/ **Vannotti**, Massimo: *Kurzkommentar Obligationenrecht*, Basel 2014, Art. 118, N. 5. Her ne kadar, borçlunun alacak üzerinde rehin veya intifa gibi haklar kazandığı durumlarda borç sona ermese de, bu durum birtakım hukukî neticeler doğurabilir. Borçlu lehine alacak üzerinde tanınan bu tarz haklar, ilk olarak işlemeye başlamış olan zamanaşımı süresini durdurur. Borçlunun kendisine karşı olan alacak hakkı üzerinde intifa hakkına sahip olduğu süre boyunca faiz işlemez. Benzer bir şekilde borçlu, kendisine karşı olan alacak hakkı üzerinde rehin hakkına sahipse, borcunu ister alacaklıya öder, isterse başka bir yere tevdi eder (**von Tuhr/ Escher**, s. 188; **von Tuhr**, s. 661-662 ve **Gümüş**, *Birleşme*, s. 33).

36 **Aepli**, Art. 118, N. 20; **Gonzenbach**/ **Gabriel-Tanner**, Art. 118, N. 4; **Gauch/ Schluep/ Emmenegger**, s. 218, N. 3179; **Huguenin**, s. 232, N. 752; **Eichenberger**, Art. 118, N. 2; **Lardi/ Vannotti**, Art. 118, N. 4; **Tercier/ Pichonnaz/ Develioğlu**, s. 450; **Eren**, s. 1294; **Oğuzman/ Öz**, *Cilt 1*, s. 553; **Tekinay/ Akman/ Burcuoğlu/ Altop**, s. 997, dpt 1; **Gümüş**, *Birleşme*, s. 35; **Aksu**, s. 258; **Köroğlu**, s. 277; Aynı yönde, **YHGK., 15.04.2011 T., E. 2011/ 17-13, K. 2011/191** "*Birleşmenin söz konusu olabilmesi için alacak ve borcun aynı mal varlı-*

aynı malvarlığı kesimi içerisinde birleştiği durumlarda sona ermeyi haklı gösterebilecek bir menfaatten söz edilebilir[37]. Bu sebeple, alacak ve borcun aynı kişide birleşmekle birlikte, farklı malvarlığı kesimi içerisinde birleştiği durumlarda, TBK m. 135 uygulama alanı bulmaz[38]. Meselâ, B' nin A' ya karşı borçlu olup, A' nın daha sonra öldüğü durumda, borçlu B ile birlikte başka mirasçılarda bulunuyorsa, alacak hakkı mirasçılar arasında miras ortaklığına dayalı olarak elbirliği halinde terekede yer alacağından, birleşme ve buna bağlı olarak borcun sona ermesi sonucu meydana gelmez[39]. Çünkü söz konusu alacak hakkı, B' nin malvarlığına alacak hakkı olarak değil de, tereke üzerindeki hak olarak girmektedir[40].

III. ALACAKLI VE BORÇLU SIFATLARININ BİRLEŞMESİNİN SONUÇLARI

A. Kural: TBK m. 135/ f. 1 hükmü

Alacaklı ve borçlu sıfatlarının aynı kişide birleşmesi ile kural olarak[41] borç sona erer (TBK m. 135/ f.1-c.1). Alacaklı ve borçlu sıfatlarının aynı kişide birleşmesi sonucu taraflar arasındaki borç sona erdiği için, borca bağlı olan hak ve borçlar da sona erer (TBK m. 131)[42]. Buna karşılık, bu hak ve borçlar, ba-

---

ğına dahil olması gerekir." (14.09.2017 tarihinde www.kazanci.com.tr adresinden erişildi); **YHGK., 21.06.2006 T., E. 2006/ 21-365, K. 2006/ 467** (14.09.2017 tarihinde www.kazanci.com.tr adresinden erişildi).

37 **Gümüş**, *Birleşme*, s. 35; **Köroğlu**, s. 277.

38 **Oser/ Schönenberger**, Art. 118, N. 4; **Aepli**, Art. 118, N. 20; **Gonzenbach**/ **Gabriel-Tanner**, Art. 118, N. 4; **Gauch/ Schluep/ Emmenegger**, s. 218, N. 3179; **Guhl/ Koller**, s. 308-309; **Cometta**, Art. 118, N. 3; **Huguenin**, s. 232, N. 752; **von Tuhr/ Escher**, s. 187; **von Tuhr**, s. 661; **Tunçomağ**, s. 1198; **Eren**, s. 1294; Oğuzman/ Öz, *Cilt 1*, s. 553; **Gümüş**, *Birleşme*, s. 35; **Köroğlu**, s. 277.

39 **Tunçomağ**, s. 1198; **Oğuzman/ Öz**, *Cilt 1*, s. 553; **Feyzioğlu**, s. 453, dpt. 56; **Gümüş**, *Birleşme*, s. 36.

40 **Feyzioğlu**, s. 453, dpt. 56; **Oğuzman/ Öz**, *Cilt 1*, s. 553.

41 Alacaklı ve borçlu sıfatlarının birleşmesi durumunda borcun sona ermesi kural olmakla birlikte, birleşmeye rağmen borcun sona ermediği istisnai durumlar da mevcuttur. Bunlara dair açıklamalara çalışmanın ilerleyen kısımlarında yer verilmiştir. Bkz., III, B., 1 ve 2.

42 Aynı yönde, **YHGK., 15.04.2011 T., E. 2011/ 17-13, K. 2011/191** *"Birleşmenin hukuki sonucu ise, alacak ve borcun kural olarak sona ermesidir. Birleşme yalnız asıl alacağı değil,*

ğımsız bir alacak niteliğini kazanmışsa, bunlar artık alacaklı ve borçlu sıfatlarının birleşmesi sebebiyle sona ermez[43]. Meselâ, A'nın, B'den olan 1000 TL alacağı üzerinde C lehine bir intifa hakkı kurduğu durumlarda, C söz konusu alacağın getirisi olan faiz üzerinde hak sahibi olur. Zira faiz getiren bir alacağın üzerindeki intifa hakkı, faiz getirisidir. İşte böyle bir durumda A ölür ve B' de onun tek mirasçısı olursa, B'nin üzerinde alacaklı ve borçlu sıfatları birleştiği için borç sona erer. Ancak alacak üzerindeki intifa hakkı C' de olduğu için, intifa hakkı bu birleşmeden etkilenmez ve B, C'ye faiz ödemeye devam eder[44].

Üçüncü kişilerin alacak üzerinde önceden mevcut olan hakları da, TBK m. 135/ f.1-c.2' de de belirtildiği üzere, alacaklı ve borçlu sıfatının birleşmesinden etkilenmez[45]. Meselâ, alacaklı A' nın, alacağı üzerinde Ü lehine bir intifa hakkı veya bir rehin hakkı kurmasından sonra, alacak hakkı borçlu B' ye geçerse; birleşme, söz konusu intifa hakkı veya rehin hakkını sona erdirmez. Ü' nün intifa hakkı veya rehin hakkı devam eder. Yine Ü' nün alacağı için haciz yaptığı durumda da, birleşme ile haciz sona ermez. Ü lehine haciz varlığını sürdürmeye devam eder[46].

Alacaklı ve borçlu sıfatının birleşmesi ile borcun sona ermesi için tarafların herhangi bir davranışta bulunmasına gerek yoktur. Sona erme kendiliğinden gerçekleşir[47]. Bu sebeple, borç ilişkisinin taraflarının alacaklı ve borçlu

---

ona bağlı fer'i hakları da sona erdirmektedir." (14.09.2017 tarihinde www.kazanci.com.tr adresinden erişildi).

43 **Eren**, s. 1294; **Hatemi/ Gökyayla**, s. 320.

44 **Eren**, s. 1294-1295.

45 **Oser/ Schönenberger**, Art. 118, N. 6; **Becker**, Art. 118, N. 2, 7; **Gonzenbach/ Gabriel-Tanner**, Art. 118, N. 7; **Killias/ Wiget**, Art. 118, N. 5; **Eichenberger**, Art. 118, N. 2; **von Tuhr/ Escher**, s. 188; **Aepli**, Art. 118, N. 31; **Gauch/ Schluep/ Emmenegger**, s. 220, N. 3193; **Lardi/ Vannotti**, Art. 118, N. 6; **Schwenzer**, s. 429; **von Tuhr**, s. 662; **Funk**, s. 184; **Arsebük**, s. 473; **Tunçomağ**, s. 1200; **Eren**, s. 1295; **Oğuzman/ Öz**, *Cilt 1*, s. 554; **Hatemi/ Gökyayla**, s. 320; **Aksu**, s. 259; **Kapancı**, s. 258; **Olgaç**, s. 902; **Nomer**, Halûk N.: *Borçlar Hukuku, Genel Hükümler*, 14. Baskı, İstanbul 2015, s. 390.

46 **Oğuzman/ Öz**, *Cilt I*, s. 554.

47 **Gonzenbach/ Gabriel-Tanner**, Art. 118, N. 6; **Aepli**, Art. 118, N. 26; **Killias/ Wiget**, Art. 118, N. 5; **Lardi/ Vannotti**, Art. 118, N. 6; **Gümüş**, *Birleşme*, s. 28, 40; **Köroğlu**, s. 278.

sıfatının birleştiği hususunda bir bilgiye sahip olup olmamasının borcun sona ermesi bakımından bir önemi yoktur[48]. Meselâ, babasına karşı 500 TL borçlu olan tek mirasçı çocuğun borcu, babasının ölümüyle, kendisi babasının ölümünden haberdar olmasa bile, ölüm tarihinde sona erer[49].

Alacaklı ve borçlu sıfatları birleştikten sonra bir kimsenin alacağını ve borcunu tekrar ayırması mümkün değildir. Meselâ, alacaklıdan alacağı sonradan edinen borçlunun, -alacak bu şekilde sona ermiş olduğu için- alacağını başkasına temlik etmesi mümkün değildir[50].

B. Alacaklı ve Borçlu Sıfatının Birleşmesine Rağmen Borcun Sona Ermediği Durumlar

1. TBK m. 135/ f. 2 hükmü

Alacaklı ve borçlu sıfatlarının birleşmesi, geçmişe etkili olarak ortadan kalkarsa, borç varlığını sürdürmeye devam eder (TBK m. 135/ f. 2). Bu durum özellikle miras hukukunda söz konusu olur[51]. Meselâ, alacaklı A'nın tek mirasçısı olan borçlu B, A'dan kalan mirası reddederse (TMK m. 605 vd.), alacaklı ve borçlu sıfatının birleşmesi ortadan kalkar ve borç varlığını devam ettirir. Benzer şekilde, alacaklı A'nın tek mirasçısı olan borçlu B'nin mirasçılıktan çıkarıldığının (TMK m. 510) sonradan anlaşıldığı veya alacaklı ve borçlu sıfatının birleşmesine yol açan ölüme bağlı tasarrufun iptal edildiği (TMK m. 557 vd.) durumlarda da birleşme ortadan kalkar. Yine belirtmemiz gerekir ki, bozu-

---

48 **Aepli**, Art. 118, N. 26; **Gümüş**, *Birleşme*, s. 40; **Köroğlu**, s. 278.

49 Tabîî ki bu durum, mirasçının mirası reddetmediği varsayımına dayanır. Eğer mirasçı mirası reddederse, sona ermiş borç tekrar canlanır.

50 Ancak söz konusu temlik işlemi, TMK m. 2 ve güven teorisi uyarınca, alacağı devralan lehine bir borç ikrarı sayılabilir. Bu sebeple, devralan lehine yeni bir alacağın doğduğu kabul edilebilir (**Oğuzman/ Öz**, *Cilt 1*, s. 554). Bu yeni borcun borçlusu, hiç şüphesiz alacağı temlik edendir.

51 **Oser/ Schönenberger**, Art. 118, N. 7; **Becker**, Art. 118, N. 10; **von Tuhr/ Escher**, s. 189; **Gonzenbach/ Gabriel-Tanner**, Art. 118, N. 8; **Aepli**, Art. 118, N. 34; **Killias/ Wiget**, Art. 118, N. 6; **Cometta**, Art. 118, N. 8; **Eichenberger**, Art. 118, N. 6; **Guhl/ Koller**, s. 309; **Schwenzer**, s. 429; **Lardi/ Vannotti**, Art. 118, N. 7; **von Tuhr**, s. 663.

cu şarta bağlı bir borçta da bu durum söz konusu olabilir. Bozucu şarta bağlı bir borçta, alacaklı ve borçlu sıfatlarının birleşirse, bozucu şartın gerçekleşmesiyle birlikte (TBK m. 173/ f. 2) birleşme ortadan kalkar[52]. Meselâ, alacaklının alacağını borçluya bozucu şarta bağlı olarak temlik ettiği durumlarda, bozucu şart gerçekleşirse, birleşme ortadan kalkar. Buna karşılık, yukarıda belirtilen miras hukukunda söz konusu olabilecek durumlar ile borcun bozucu şarta bağlı olması durumu dışında kalan diğer sebepler, alacaklı ve borçlu sıfatlarındaki birleşmenin geçmişe etkili olarak ortadan kalkmasına sebep olmaz[53]. Meselâ alacaklı ile borçlunun evlenerek, genel mal ortaklığı rejimini seçmeleri durumunda, ortaklık malları açısından mevcut borç birleşme ile ortadan kalkar. Daha sonra eşlerin boşanmış olmaları, mal ortaklığı rejiminin seçilmesiyle sona ermiş olan borcu tekrar canlandırmaz. Bu gibi durumlarda, alacaklı ile borçlunun aralarında bir sözleşme yaparak, birleşmenin geçmişe etkili olarak ortadan kaldırılmasını kararlaştırmaları da mümkün değildir; aksi takdirde yapılan sözleşme geçersiz olur[54]. Yine, alacaklının alacağını borçluya temlik etmesinden sonra, borçlu tekrar söz konusu alacağı alacaklıya temlik edemez. Zira ilk temlik sonrası alacaklı ve borçlu sıfatlarının birleşmesi sebebiyle, borç ve alacak kesin olarak sona ermiştir. Ancak burada, alacaklı ve borçlunun yeni bir sözleşme yaparak, birleşme ile sona eren alacakla aynı kapsam ve mahiyette yeni bir alacak hakkı kurmalarına herhangi bir engel bulunmamaktadır[55].

Bazı durumlarda, birleşmenin sebebini oluşturan olay, geçerli bir şekilde ortaya çıkmamış olabilir. Böyle bir durumda, alacaklı ve borçlu sıfatlarının birleşmesi söz konusu olmadığı için, TBK m. 135/ f. 2 hükmü de uygulama

---

52 **Oser/ Schönenberger**, Art. 118, N. 7; **Becker**, Art. 118, N. 10; **von Tuhr/ Escher**, s. 189; **Gonzenbach/ Gabriel-Tanner**, Art. 118, N. 8; **Aepli**, Art. 118, N. 34; **Gauch/ Schluep/ Emmenegger**, s. 219, N. 3188; **Killias/ Wiget**, Art. 118, N. 6; **Guhl/ Koller**, s. 309; **Schwenzer**, s. 429; **Berger**, s. 460, N. 1356; **von Tuhr**, s. 663.

53 **Aepli**, Art. 118, N. 35; **von Tuhr**, s. 663.

54 **von Tuhr/ Escher**, s. 189; **Aepli**, Art. 118, N. 35; **Gonzenbach/ Gabriel-Tanner**, Art. 118, N. 11; **Gauch/ Schluep/ Emmenegger**, s. 219-220, N. 3191; **BGE 99 II 300**.

55 **von Tuhr/ Escher**, s. 189; **Gauch/ Schluep/ Emmenegger**, s. 220, N. 3192; **von Tuhr**, s. 663-664; **Gümüş**, *Birleşme*, s. 45.

alanı bulmaz[56]. Çünkü TBK m. 135/ f. 2'nin uygulama alanı bulması için, ön şart olarak geçerli bir birleşmenin varlığı gereklidir. Meselâ, alacaklı, alacağını borçluya bozucu şarta bağlı olarak temlik ederken bunu adi yazılı bir şekilde değil de sözlü bir şekilde yaparsa, yapılan bu temlik şekil şartına uyulmadığı için geçersiz olur[57]. Bunun sonucunda, bozucu şart gerçekleşmiş olsa dahi, TBK m. 135/ f. 2 hükmü uygulama alanı bulmaz. Benzer şekilde, alacaklı A'nın tek mirasçısı olan borçlu B için bir mirastan yoksunluk sebebi (TMK m. 578) mevcutsa, B artık A'nın kanuni mirasçısı olma imkânını kaybettiği için, alacak birleşme ile sona ermez ve TBK m.135/ f. 2 gereğince borcun canlanması söz konusu olmaz. Borç mevcudiyetini korumaya devam eder. Ancak TMK. m. 578/f. 2 hükmü gereği, mirasbırakan hayatta iken mirastan yoksunluk sebeplerini taşıyan mirasçıyı affederse, mirasın geçişiyle birlikte mirasçı üzerinde alacaklı ve borçlu sıfatları birleşir ve borç sona erer.

Alacaklı ve borçlu sıfatlarının birleşmesinin geçmişe etkili olarak ortadan kalkması sonucu borcun varlığını sürdürmeye devam etmesi, söz konusu borcun hiç sona ermediği, diğer bir deyişle varlığını en başından beri devam ettirdiği anlamına gelmektedir[58]. Bu sebeple, burada teknik anlamda bir borcun yeniden doğumu söz konusu değildir[59]. Nitekim kanun koyucu da önceki Kanundan farklı olarak[60] TBK m. 135/ f. 2' de, *"varlığını sürdürür"* ifadesine yer vermiş ve kanaatimizce bu hususu vurgulamak istemiştir. TBK m. 135/ f. 2 hükmünün uygulandığı durumlarda, borç, yeni bir borç olmadığı için, zamana-

---

56 **Gümüş**, *Birleşme*, s. 45.

57 Geçersizliğin ileri sürülmesinin mümkün olmadığı durumlarda, işlem tıpkı geçerliymiş gibi hüküm ve sonuç doğurduğu için, TBK m. 135/ f. 2 hükmünün uygulanmasına da bir engel yoktur.

58 **Gonzenbach/ Gabriel-Tanner**, Art. 118, N. 8; **Gauch/ Schluep/ Emmenegger**, s. 219, N. 3190; **Birsen**, s. 540; **Oğuzman/ Öz**, *Cilt 1*, s. 554; **Tercier/ Pichonnaz/ Develioğlu**, s. 451.

59 **Gauch/ Schluep/ Emmenegger**, s. 219, N. 3190; **Tercier/ Pichonnaz/ Develioğlu**, s. 451.

60 6098 sayılı TBK'nın 135/ f. 2 hükmüne karşılık gelen, 818 sayılı BK'nın 116/ f. 2 düzenlemesinde, *"Bu içtimaın zevaliyle borç avdet eder."* ifadesine yer verilerek, birleşmenin ortadan kalkmasıyla, borcun geri geleceği kabul edilmişti.

şımı süresi yeniden işlemeye başlamaz. Birleşme esnasında duran süre, kaldığı yerden işlemeye devam eder[61].

Alacaklı ve borçlu sıfatlarının birleşmesinin geçmişe etkili olarak ortadan kalkması sonucunda, borca bağlı olan faiz, cezai şart gibi alacaklar da tekrar canlanır[62]. Ancak bazı durumlarda, alacağı teminat altına almak amacıyla taşınır bir mal üzerinde, teslime bağlı rehin hakkı tesis edilmiş olabilir. Alacaklı ve borçlu sıfatları birleştiği sırada, rehnin konusunu oluşturan taşınır, borçluya ya da mal sahibi üçüncü kişiye iade edilmişse, birleşmenin geçmişe etkili olarak sona ermesi sonucu rehin hakkı kendiliğinden yeniden canlanmaz[63]. Rehnin yeniden canlanması için, rehin konusu taşınır malın tekrar bu amaçla alacaklıya teslimi gerekir[64]. Zira burada rehin hakkı, rehnedilen taşınır mal üzerindeki zilyetliğin ortadan kalkması sebebiyle sona ermiştir (TMK m. 943/ f. 1).

2. TBK m. 135/ f. 3 hükmü

TBK m. 135/ f. 3' te, alacaklı ve borçlu sıfatlarının birleşmesi suretiyle borcun sona ermesinde, taşınmaz rehni ile kıymetli evraka ilişkin özel hükümler saklı tutulmuştur.

---

61 **Gonzenbach/ Gabriel-Tanner**, Art. 118, N. 8; **Aepli**, Art. 118, N. 38; **Gauch/ Schluep/ Emmenegger**, s. 219, N. 3190; **Tercier/ Pichonnaz/ Develioğlu**, s. 451; **Aksu**, s. 260.

62 **Killias/ Wiget**, Art. 118, N. 7; **Lardi/ Vannotti**, Art. 118 N. 7; **Berger**, s. 460, N. 1356; **Funk**, s. 184; **Velidedeoğlu / Özdemir**, s. 267-268; **Tercier/ Pichonnaz/ Develioğlu**, s. 451; **Oğuzman/ Öz**, *Cilt 1*, s. 554; **Hatemi/ Gökyayla**, s. 320; **Kocaman**, s. 1018; **Aksu**, s. 259; **Bucher**, Eugen: *Schweizerisches Obligationenrecht, Allgemeiner Teil ohne Deliktsrecht*, 2. Neubearbeitete und erweiterte Auflage, Zürich 1988, s. 406; **Blaeser**, Alexander: *Die Zinsen im schweizerischen Obligationenrecht – Geltendes Recht und Vorschlag für eine Revision*, Zürich/ St. Gallen, 2011, s. 32; **Gümüş**, Mustafa Alper: "Asıl Borcun Sona Ermesinin Asıl Borçla bağlantılı Yan Haklar Üzerindeki Etkisi (TBK m. 131), *Prof. Dr. İlhan Ulusan'a Armağan, Cilt III*, Ankara 2016, s. 331.

63 **Funk**, s. 184; **Önen**, s. 220; **Velidedeoğlu/ Özdemir**, s. 268; **Kocaman**, s. 1018; **Aksu**, s. 259.

64 **Feyzioğlu**, s. 456, dpt. 59.

Kanun koyucu burada, "taşınmaz rehni" ifadesiyle ipotek[65], ipotekli borç senedi[66] ve irat senedini[67] kastetmiştir.

Borçlu, borcuna teminat olmak üzere, kendisine ait taşınmaz üzerinde alacaklı lehine ipotek hakkı tesis edebilir. Bu gibi durumlarda, kendi taşınmazı üzerinde ipotek hakkı tesis eden borçlu, sonradan alacaklı sıfatını kazanırsa, üzerinde alacaklı ve borçlu sıfatları birleştiği için, alacağa bağlı olan ipotek hakkı TBK. m. 131/ f. 1 hükmü gereği sona erer. Meselâ A, B'ye olan 100.000 TL.'lik borcu için kendi taşınmazı üzerinde B lehine ipotek hakkı tesis etse, daha sonra ise, B, A' dan olan alacağını ona devretse, alacaklı ve borçlu sıfatla-

[65] İpotek, halen mevcut veya henüz doğmamış olmakla birlikte, ileride doğması kesin yahut olası olan şahsi bir alacağın teminat altına alınması için kurulan ve kıymetli evraka bağlanmayan taşınmaz rehni türüdür. İpotekte borçlunun hem şahsi sorumluluğu hem de taşınmazı ile sorumluluğu vardır. Borçlu borcunu ödemezse, taşınmaz paraya çevrilir. Elde edilen meblağ, alacağı karşılamaya yetmezse, borçlunun diğer malvarlığı değerlerine de başvurulabilir. Ancak burada dikkat edilmesi gereken husus, ipotek başkasının borcunu teminat altına almak için verilmiş olabilir. Bu gibi durumlarda ipotek borçlusunun şahsi sorumluluğu söz konusu değildir (**Wieland**, C.: Kanunu Medeni De Ayni Haklar, (Çev. İ. Hakkı Karafakı), Ankara 1946, s. 539; **Oğuzman**, Kemal/ **Seliçi**, Özer/ **Oktay-Özdemir**, Saibe: *Eşya Hukuku*, 19. Baskı, İstanbul 2016, s. 899; **Gürsoy**, Kemal T./ **Eren**, Fikret/ **Cansel**, Erol: *Türk Eşya Hukuku*, Gözden Geçirilmiş İkinci Baskı, Ankara 1984, s. 1032; **Kuntalp**, Erden: "Medeni Hukuk Açısından İpotekli Borç Senetleri", *Teori ve Uygulama Açısından İpotekli Borç Senetleri Sempozyumu, Bildiriler-Tartışmalar*, Ankara 1984, s. 6; **Akipek**, Jale/ **Akıntürk**, Turgut: *Eşya Hukuku*, İstanbul 2009, s. 787; **Dural**, Mustafa: Eşya Hukuku Dersleri, İstanbul 1981, s. 142; **Serozan**, Rona: "Taşınmaz Rehni", İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası, Yıl 2006, Cilt 64, Sayı 2, s. 305).

[66] İpotekli borç senedi, hem şahsi sorumluluğun sürdüğü, hem de taşınmazın değerinin tedavül ettirilmesinin mümkün olduğu bir taşınmaz rehni türüdür. İpotekli borç senedinde taşınmazın değeri bağımsızlaştırılarak kıymetli evraka bağlanır. İpotekli borç senedinden doğan borçtan dolayı, borçlunun tıpkı ipotekte olduğu gibi, şahsi sorumluluğunun yanı sıra, taşınmazı ile de sorumluluğu bulunmaktadır. Dolayısıyla taşınmazın paraya çevrilmesi sonucu, alacaklı alacağını elde edemezse, borçlunun diğer malvarlığı değerlerine de başvurulabilir (**Wieland**, s. 549; **Oğuzman/ Seliçi/ Oktay-Özdemir**, s. 901; **Gürsoy/ Eren/ Cansel**, s. 1064, 1074-1075; **Kuntalp**, s. 8; **Akipek/ Akıntürk**, s. 817-818; **Dural**, s. 147; **Serozan**, s. 306; **Hurni**, Christoph: "İsviçre'de İpotekli Borç Senedi Hukuku'nda Yapılan Güncel Değişiklikler", (Çev. Nil Karabağ Bulut), Banka ve Tüketici Hukuku Sorunları Sempozyumu, İstanbul 2010, s. 334).

[67] İrat senedi, kıymetli evrak düzenlenmesi yoluyla taşınmazın değerinin tedavül ettirilmesinin amaçlandığı taşınmaz rehni türüdür. İrat senedinde ipotek ve ipotekli borç senedinden farklı olarak, borçlunun bir şahsi sorumluluğu bulunmayıp, borçlu yalnızca taşınmazıyla sorumludur. Dolayısıyla borçlunun borcunu ödemediği durumlarda, taşınmazın paraya çevrilmesi sonucu elde edilen meblağdan alacaklının alacağı karşılanmazsa, karşılanmayan kısım için alacaklı borçlunun diğer malvarlığı kesimlerine başvuramaz (**Wieland**, s. 540; **Hurni**, s. 334; **Oğuzman/ Seliçi/ Oktay-Özdemir**, s. 900-901; **Gürsoy/ Eren/ Cansel**, s. 1064, 1074-1075; **Kuntalp**, s. 7; **Akipek/ Akıntürk**, s. 819; **Dural**, s. 147-148; **Serozan**, s. 306)

rının birleşmesi borcu ve borcu teminat altına almış olan ipoteği sona erdirir. Bu durumda, ipotek hakkına dair tapuda yer alan tescil, şeklen mevcut olsa dahi, gerçek hukukî durumu yansıtmaz. Bununla birlikte, bazen alacağın teminatı olması amacıyla üzerinde ipotek hakkı tesis edilen taşınmaz, daha sonra ipotek hakkı sahibine yani alacaklıya devredilebilir. Böyle bir durumda ipotek hakkı kendiliğinden sona ermez. Meselâ, A, B'ye olan 100.000 TL.'lik borcu için kendi taşınmazı üzerinde B lehine ipotek hakkı tesis etse ve daha sonra teminat olan taşınmaz alacaklı B'ye devredilse[68] ilgili taşınmaz üzerindeki ipotek hakkı kendiliğinden sona ermez. Zira alacaklı asıl borçtan bağımsız olarak, borca teminat olan taşınmazın maliki konumuna gelmiştir. Dolayısıyla burada borcun sona ermesi durumu söz konusu değildir. Asıl borç taşınmazın sağladığı teminat olmaksızın varlığını devam ettirmektedir. Bunun sonucunda ise, Yargıtay 23. Hukuk Dairesi'nin de belirttiği[69] üzere, ipotek sona ermez, sadece uyur[70]. Daha açık bir şekilde ifade etmek gerekirse, ipotek hakkı sadece şekli bir değer taşır ve birleşmenin devam ettiği süre zarfında herhangi bir hüküm ve sonuç doğurmaz[71]. Çünkü bir kişinin hem ipotekle yüklü taşınmaz maliki hem de ipotek alacaklısı sıfatını taşıdığı durumlarda, ortada teminat altına alınan gerçek anlamda bir alacak bulunmamaktadır. Bununla birlikte ne zaman ki ipotekle yüklü

---

68 Lex commissoria yasağına aykırılığın söz konusu olmadığı ihtimalinde yapılan değerlendirmedir.

69 **Y. 23. HD., 20.02.2017 T., E. 2016/ 6724, K. 2017/ 478** *"İpotek lehine tesis edilen alacaklı daha sonra taşınmazın maliki olursa alacaklı borçlu sıfatının birleşmesi halinde olduğu gibi ipotek sona ermez, bu durumda ipotek uyur. Diğer bir deyişle ipotek şeklen mevcut olup, hükümleri askıdadır."* (Yayınlanmamış Karar).

70 Böyle bir durumda ipotek hakkının sona ermesi için, ayrıca tapu sicilinden terkin edilmesi gerekir, **Wieland**, s. 640; **Oğuzman**/ **Seliçi**/ **Oktay-Özdemir**, s. 774; **Ünal**, Mehmet: "Malik Lehine Sınırlı Ayni Hak Kavramı", *Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Yıl 2008, Cilt 12, Sayı 1-2, s. 234; **Belen**, Herdem: "Ana Hatları ve Bazı Temel Özellikleriyle Taşınmaz Rehin Hakları, *İstanbul Kültür Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Yıl 2006, Cilt 5, Sayı 1-2, s. 30; **Y. 1. HD., 04.10.2012 T., E. 2012/ 5888, K. 2012/ 10744** *"Öte yandan; davalı bankanın kredi alacağından kaynaklanan sicil kaydında tesis edilen ipoteğin taşınmazın bankaya devrinden sonra alacaklı ve borçlu sıfatının bankada birleşmesi sebebiyle ipotek şerhinin sicil kaydının silinmesi, böylece varsa banka alacağının teminatsız bırakılması ihtimalinin göz ardı edilmemesi gerekeceği kuşkusuzdur."* (Yayınlanmamış Karar).

71 **Feyzioğlu**, s. 458; **Gürsoy**/ **Eren**/ **Cansel**, s. 771 vd; **Akipek**/ **Akıntürk**, s. 786; **Ünal**, s. 234; **Sirmen**, s. 581, 617.

taşınmaz maliki ve ipotek alacaklısı sıfatları birbirinden ayrılır, o andan itibaren uyuyan ipotek hakkı hüküm ve sonuçlarını tekrar doğurmaya başlar[72].

İpotekli borç senedi ile irat senedinde ise, ipotekten farklı olarak alacağı teminat altına almanın yanı sıra taşınmazın değerinin tedavül ettirilmesi de amaçlanmaktadır[73]. Burada taşınmazın değeri kıymetli evrak niteliğindeki ipotekli borç senedine veya irat senedine bağlanır ve senet el değiştirdikçe de tedavül eder[74]. Onun için bu senetlerde beliren hak, senetlerden ayrı olarak ileri sürülemez, başkasına devredilemez[75]. Keza ipotekli borç senedinin veya irat senedinin düzenlenmesiyle soyut bir alacak doğar[76]. İşte belirtilen tüm bu özelliklerin sonucunda, ipotekli borç senedi veya irat senediyle yüklü taşınmazın maliki sonradan senet alacaklısı sıfatını kazanırsa, üzerinde alacaklı ve borçlu sıfatları birleşmesine rağmen alacak (borç) sona ermez. İpotekli borç senedi veya irat senedi ile yüklü taşınmazın maliki söz konusu senetleri sonradan üçüncü bir kişiye devretmek suretiyle tekrar tedavüle çıkarabilir[77]. Meselâ, ipotekli borç senedinin borçlusu, borcunu ifa edip, bu senedin alacaklısı olduktan

---

72 **Wieland**, s. 643; **Oğuzman**/ **Seliçi**/ **Oktay-Özdemir**, s. 899; **Akipek**/ **Akıntürk**, s. 786; **Ünal**, s. 231; **Belen**, s. 5; **Tuor**, Pierre: *İsviçre Medeni Kanunu'nun Federal Mahkeme İçtihatlarına Göre Sistemli İzahı*, (Çev. Amil Artus), Ankara 1957, s. 657; **Hatemi**, Hüseyin: *Eşya Hukuku*, İstanbul 1991, s. 719; **Sirmen**, Lale: *Eşya Hukuku*, 4. Baskı, Ankara 2016, s. 581, 616, 720; **Y. 23. HD., 20.02.2017 T., E. 2016/ 6724, K. 2017/ 478** *"İpotek lehine tesis edilen alacaklı daha sonra taşınmazın maliki olursa alacaklı borçlu sıfatının birleşmesi halinde olduğu gibi ipotek sona ermez, bu durumda ipotek uyur. ... İpotek lehtarı malikin taşınmazı elden çıkarması halinde ipotek yeniden hüküm ifade etmeye başlayacaktır."* (Yayınlanmamış Karar).

73 **Tuor**, s. 657; **Hurni**, s. 334; **Oğuzman/ Seliçi/ Oktay-Özdemir**, s. 900, 901, 993, 994; **Akipek/ Akıntürk**, s. 808; **Gürsoy**./ **Eren** / **Cansel**, s. 1064-1065; **Kuntalp**, s. 7-8; **Dural**, s. 147, 148; **Hatemi**, s. 719; **Sirmen**, s. 634, 635; **Belen**, s. 5; **Reisoğlu**, Seza: "Sermaye Piyasası Açısından İpotekli Borç Senetleri", *Teori ve Uygulama Açısından İpotekli Borç Senetleri Sempozyumu, Bildiriler-Tartışmalar*, Ankara 1984, s. 23.

74 **Hurni**, s. 334; **Kuntalp**, s. 7-8; **Akipek/ Akıntürk**, s. 810; **Dural**, s. 147, 148; **Ünal**, s. 231; **Sirmen**, s. 634, 635; **Belen**, s. 5.

75 **Tuor**, s. 657; **Akipek/ Akıntürk**, s. 810; **Ünal**, s. 232.

76 **Tuor**, s. 657; **Oğuzman/ Seliçi/ Oktay-Özdemir**, s. 900, 901, 993, 994; **Gürsoy/ Eren/ Cansel**, s. 1065; **Hatemi**, s. 719; **Sirmen**, s. 634, 635.

77 **Gonzenbach/ Gabriel-Tanner**, Art. 118, N. 9; **Gauch/ Schluep/ Emmenegger**, s. 218, N. 3183; **Ruedin**, s. 154; **Kuntalp**, s. 14; **Tunçomağ**, s. 1201; **Tekinay/ Akman/ Burcuoğlu/ Altop**, s. 998; **Eren**, s. 1295; **Aksu**, s. 258-259.

sonra, söz konusu senedi, başka birine devretmek suretiyle ondan ihtiyaç duyduğu krediyi temin edebilir.

Kanun koyucu "kıymetli evrak" ifadesiyle, poliçe, bono ve bunlara eş değer kıymetli evrakı kastetmiştir. Zira bu tür kıymetli evrakta da tıpkı ipotekli borç senedi veya irat senedinde olduğu gibi, tedavül fonksiyonu ön plandadır. Bu sebeple hakkın senetten ayrı olarak ileri sürülememesi, devredilememesi ve soyut olması gibi hususlar burada da geçerlidir[78]. Tüm bunların sonucunda bu tür kıymetli evraklarda da aynı kişinin üzerinde alacaklı ve borçlu sıfatları birleşirse, borç (alacak) yine sona ermemektedir. Meselâ, emre yazılı bir poliçenin düzenleyene, muhataba veya aval verene ciro edildiği veya nama yazılı bir poliçenin düzenleyene, muhataba veya aval verene temlik edilip, zilyetliğinin geçirildiği durumlarda, poliçeye bağlı alacak sona ermemektedir[79]. Düzenleyen, muhatap veya aval veren, emre yazılı poliçeyi tekrar ciro ederek veya nama yazılı poliçeyi tekrar temlik edip ve zilyetliğini geçirerek bunların tedavülünü sağlayabilir[80].

SONUÇ

Alacaklı ve borçlu sıfatlarının birleşmesi, bir borçtaki alacaklı ve borçlu sıfatlarının, aynı kişinin, aynı malvarlığı kesimi üzerinde bir araya gelmesidir. Burada birleşmeyi meydana getiren hukuki sebep önemli değildir. Birleşme, kanun gereği kendiliğinden gerçekleşebileceği gibi, bir hukuki işlemle de gerçekleşebilir. Ancak alacaklı ve borçlu sıfatlarının birleşebilmesi için birtakım

---

78 **Eren**, s. 1295; **Oğuzman/ Öz**, *Cilt 1*, s. 554-555.

79 Kambiyo senetleri emre, nama veya hamiline yazılı olabilir. Ancak, poliçe ile bonoda lehtarın ismi zorunlu şekil şartları arasında yer aldığı için (TTK m. 671/ f. 1 - b. (f), TTK m. 776/ f. 1 - b. (e)), poliçenin ve bononun hamiline yazılı olarak düzenlenmesi mümkün değildir; poliçeler ile bonolar ya emre ya da nama yazılı olarak düzenlenebilirler (**Poroy**, Reha/ **Tekinalp**, Ünal: *Kıymetli Evrak Hukuku Esasları*, Gözden Geçirilmiş 21. Bası, İstanbul 2013, s. 103; **Öztan**, Fırat: *Kıymetli Evrak Hukuku*, Güncelleştirilmiş 16. Bası, Ankara 2009, s. 50; **Helvacı**, Mehmet: *Kıymetli Evrak Hukuku*, Güncellenmiş 7. Bası, İstanbul 2013, s. 76).

80 **Oser/ Schönenberger**, Art. 118, N. 9; **Becker**, Art. 118, N. 13; **von Tuhr**, s. 664; **Feyzioğlu**, s. 458; **Eren**, s. 1295; **Oğuzman/ Öz**, *Cilt 1*, s. 555; **Poroy/ Tekinalp**, s. 185.

şartların gerçekleşmesi gereklidir. İlk olarak birleştirici olayın gerçekleştiği anda, geçerli olarak doğmuş bir borcun bulunması şarttır. Aksi takdirde, geçersiz bir borcun bulunduğu veya söz konusu borcun ifa veya diğer herhangi bir sebeple sona erdiği durumlarda, alacaklı ve borçlu sıfatlarının birleşmesi söz konusu olmaz. İkinci olarak, alacaklı ve borçlu sıfatları aynı kişide birleşmelidir. Borçlunun alacak üzerinde rehin veya intifa hakkı gibi haklar kazandığı durumlarda, alacaklı ve borçlu sıfatı aynı kişide birleşmiş olmadığı için borç sona ermez. Zira alacaklı ve borçlu sıfatlarının birleşebilmesi için alacaklı ve borçlunun eş nitelikte olmasının yanında, borcun da eş nitelikte olması gereklidir. Üçüncü olarak, Alacaklı ve borçlu sıfatlarının birleşmesi için, alacak ve borcun aynı malvarlığı kesimine dâhil olması gereklidir. Bu sebeple alacak ve borcun aynı kişide birleşmekle birlikte, farklı malvarlığı kesimi içerisinde birleştiği durumlarda, TBK m. 135 uygulama alanı bulmaz.

Alacaklı ve borçlu sıfatlarının aynı kişide birleşmesi ile kural olarak borç sona erer (TBK m. 135/ f.1-c.1). Alacaklı ve borçlu sıfatlarının aynı kişide birleşmesi sonucu taraflar arasındaki borç sona erdiği için, söz konusu borca bağlı olan hak ve borçlar da sona erer (TBK m. 131). Buna karşılık, bu hak ve borçlar bağımsız bir alacak niteliğini kazanmışsa, bunlar artık alacaklı ve borçlu sıfatlarının birleşmesi sebebiyle sona ermez. Yine TBK m. 135/ f. 1 - c. 2' de belirtildiği üzere, üçüncü kişilerin alacak üzerinde önceden mevcut olan hakları da birleşmeden etkilenmez.

Bazı durumlarda alacaklı ve borçlu sıfatlarının birleşmesi geçmişe etkili olarak ortadan kalkabilir ve borç varlığını sürdürmeye devam eder (TBK m. 135/ f. 2). Bunun sonucunda, borca bağlı olan faiz, cezai şart gibi alacaklar da tekrar canlanır. Bu durum özellikle miras hukukunda ve bozucu şarta bağlı borçlarda söz konusu olur. Ancak bazen birleşmenin sebebini oluşturan olay geçerli bir şekilde ortaya çıkmamış olabilir. Böyle durumlarda, alacaklı ve borç-

lu sıfatlarının birleşmesi söz konusu olmadığı için, TBK m. 135/ f. 2 hükmü uygulama alanı bulmaz.

TBK m. 135/ f. 3' te, taşınmaz rehni ile kıymetli evraka ilişkin özel hükümler saklı tutulmuştur. Kanun koyucu "taşınmaz rehni" ifadesiyle ipotek, ipotekli borç senedi ve irat senedini kastetmiştir. İpotek, ipotekli borç senedi ya da irat senedi ile yüklü olan taşınmaz maliki bu sıfatına bir de ipotek, ipotekli borç senedi ya da irat senedi alacaklısı sıfatını eklerse, üzerinde alacaklı ve borçlu sıfatı birleşmiş olmasına rağmen ipotek, ipotekli borç senedi ya da irat senedi sona ermez. Kanun koyucu "kıymetli evrak" ifadesiyle ise, poliçe, bono ve bunlara eş değer kıymetli evrakı kastetmiştir. Bunlarda da aynı kişinin üzerinde alacaklı ve borçlu sıfatları birleşmiş olsa da, borç sona ermemektedir.

KISALTMALAR

Art.	Artikel
b.	Bent
BGE	Entscheidungen des Schweizerischen Bundesgerichtes
BK	818 sayılı Borçlar Kanunu
c.	Cümle
Çev.	Çeviren
dpt.	Dipnot
E.	Esas
f.	Fıkra
HD.	Hukuk Dairesi
K.	Karar
m.	Madde
N.	Nummer
prgf.	Paragraf

RKHK	4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun
s.	Sayfa/ Seite
T.	Tarih
TBK	6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu
TOC	Turkish Obligation Code no 6098
TTK	6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu
vd.	Ve devamı
Y.	Yargıtay
YHGK	Yargıtay Hukuk Genel Kurulu

YARARLANILAN KAYNAKLAR*

Acar, Faruk, "Borçlar Kanun ve Borçlar Kanunu Tasarısı Çerçevesinde Müteselsil Borçluluğa Toplu Bakış (BK m. 141-147)", *E-Akademi, Hukuk, Ekonomi ve Siyasal Bilimler Aylık İnternet Dergisi*, Yıl 2007, Sayı 60

Aepli, Viktor: *Zürcher Kommentar Band/ Nr. V/ 1h/ 1, Kommentar zum Schweizerischen Zivilgesetzbuch, Obligationenrecht, Kommentar zur 1. und 2. Abteilung (Art. 1-529 OR), Das Erlöschen der Obligationen, Art. 114-126 OR*, Zürich 1991

Akıncı, Şahin: *Vekâlet Sözleşmesinin Sona Ermesi*, Konya 2004 (Sona Erme)

Akıncı, Şahin: *Borçlar Hukuku Bilgisi, Genel Hükümler*, 9. Baskı, Konya 2016 (Borçlar Hukuku)

Akipek, Jale/ **Akıntürk**, Turgut: *Eşya Hukuku*, İstanbul 2009

* Dipnotlarda geçen eserler yazarlarının soyadları ile anılmıştır. Ancak aynı yazarın birden fazla eserine atıf yapıldığı durumlar ile aynı soyadı taşıyan yazarlara yapılan atıflar, kısaltılmış şekilleriyle parantez içerisinde gösterilmiştir.

Aksu, Mustafa: "Asıl Alacağa Bağlı Hak ve Borçların Sona Ermesi - İbra - Yenileme - Birleşme", *Prof. Dr. İsmet Sungurbey'e Armağan, Cilt II*, İstanbul 2014

Arık, Kemal Fikret: *Borçlar Hukuku I, Umumi Hükümler*, Ankara 1964

Arsebük, Esat: *Türk Kanunları Bakımından Borçlar Hukukunun Umumi Esasları*, Ankara 1937

Ayan, Mehmet: *Borçlar Hukuku, Genel Hükümler*, 7. Baskı, Konya 2012

Aybay, Aydın: *Borçlar Hukuku Dersleri*, 14. Bası, İstanbul 2016

Becker, Hermann; *Berner Kommentar, Band/ Nr. VI/ 1, Allgemeine Bestimmungen, Art. 1-183 OR Schweizerisches Zivilgesetzbuch, Obligationenrecht*, 2. Auflage, Bern 1945

Belen, Herdem, "Ana Hatları ve Bazı Temel Özellikleriyle Taşınmaz Rehin Hakları, *İstanbul Kültür Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Yıl 2006, Cilt 5, Sayı 1-2 (08.11.2017 tarihinde http://openaccess.iku.edu.tr:8080/xmlui/bitstream/handle/11413/1409/711.pdf?sequence=1&isAllowed=y, adresinden erişildi.)

Berger, Bernhard: *Allgemeines Schuldrecht*, Bern 2012

Berki, Şakir: *Borçlar Hukuku, Umumi Hükümler*, Ankara 1962

Birsen, Kemaleddin: *Borçlar Hukuku Dersleri, Borçların Genel Hükümleri*, 4. Bası, İstanbul 1967

Blaeser, Alexander: *Die Zinsen im schweizerischen Obligationenrecht – Geltendes Recht und Vorschlag für eine Revision*, Zürich/ St. Gallen, 2011

Bucher, Eugen: *Schweizerisches Obligationenrecht, Allgemeiner Teil ohne Deliktsrecht*, 2. Neubearbeitete und erweiterte Auflage, Zürich 1988 (12.11.2017 tarihinde http://www.eugenbucher.ch/obligationenrecht/or-allgemeiner-teil-2-auflage-1988/ adresinden erişildi.)

Canbolat, Ferhat: "Müteselsil Borcun Sona Erme Nedenleri - Borçlar Kanunu Tasarısındaki İlgili Hükümlerin Kısa Değerlendirilmesi İle Birlikte-", *Ankara Barosu Dergisi*, Yıl 2008, Sayı 3

Canyürek, Murat: *Müteselsil Borçlulukta İç ve Dış İlişkiler*, İstanbul 2003

Cometta, Flavio: *Orell Füssli Kommentar, Schweizerisches Obligationenrecht*, 2. überarbeitete und erweiterte Auflage, Zürich 2009

Dural, Mustafa: Eşya Hukuku Dersleri, İstanbul 1981

Eichenberger, Michaela: *Orell Füssli Kommentar, Schweizerisches Obligationenrecht*, 3. überarbeitete Auflage, Zürich 2016

Erdoğan, İhsan: *Borçlar Hukuku, Genel Hükümler*, 2. Baskı, Ankara 2013

Eren, Fikret: *Borçlar Hukuku*, *Genel Hükümler*, 21. Baskı, Ankara 2017

Feyzioğlu, Feyzi Necmeddin: *Borçlar Hukuku, Genel Hükümler, Cilt II*, Yenilenmiş ve Genişletilmiş 2. Bası, İstanbul 1977

Funk, Fritz: *Borçlar Kanunu Şerhi, I, Umumi Hükümler*, (Çev. Hıfzı Veldet/ Cemal Hakkı Selek), İstanbul 1938

Gonzenbach, Rainer/ **Gabriel-Tanner**, Debora: *Basler Kommentar, Obligationenrecht I, Art. 1-529 OR*, 5. Auflage, Basel 2011

Gauch, Peter/ **Schluep**, Walter R./ **Emmenegger**, Susan: *Schweizerisches Obligationenrecht, Allgemeiner Teil, Band II*, 10. Auflage, Zürich 2014

Guhl, Theo/ **Koller**, Alfred: *Das Schweizerische Obligationenrecht mit Einschluss des Handels- und Wertpapierrechts*, 9. Auflage, Zürich 2000

Gümüş, Mustafa Alper: "Alacaklı ve Borçlu Sıfatının Birleşmesi (BK m. 116)", *Kültür Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Yıl 2008, Cilt 7, Sayı 2 (Birleşme)

Gümüş, Mustafa Alper: *Türk- İsviçre Borçlar Hukukunda İbra Sözleşmesi*, İstanbul 2015 (İbra)

Gümüş, Mustafa Alper: "Asıl Borcun Sona Ermesinin Asıl Borçla bağlantılı Yan Haklar Üzerindeki Etkisi (TBK m. 131), *Prof. Dr. İlhan Ulusan'a Armağan, Cilt III*, Ankara 2016 (TBK m. 131)

Gürsoy, Kemal T./ **Eren**, Fikret/ **Cansel**, Erol: *Türk Eşya Hukuku*, Gözden Geçirilmiş İkinci Baskı, Ankara 1984

Hatemi, Hüseyin: *Eşya Hukuku*, İstanbul 1991

Hatemi, Hüseyin/ **Gökyayla**, Emre: *Borçlar Hukuku, Genel Bölüm*, 3. Bası, İstanbul 2015

Helvacı, Mehmet: *Kıymetli Evrak Hukuku*, Güncellenmiş 7. Bası, İstanbul 2013

Huguenin, Claire: *Obligationenrecht, Allgemeiner und Besonderer Teil*, 2. Auflage, Zürich 2014

Hurni, Christoph: "İsviçre'de İpotekli Borç Senedi Hukuku'nda Yapılan Güncel Değişiklikler", (Çev. Nil Karabağ Bulut), Banka ve Tüketici Hukuku Sorunları Sempozyumu, İstanbul 2010

İnan, Ali Naim/ **Yücel**, Özge: *İnan Borçlar Hukuku, Genel Hükümler*, 4. Baskı, Ankara 2014

Kapancı, Kadir Berk: *Birlikte Borçlulukta Borçlular Arası İlişkiler*, İstanbul 2014

Kılıçoğlu, Ahmet: *Borçlar Hukuku, Genel Hükümler*, 21. Bası, Ankara 2017

Killias, Laurent/ **Wiget**, Matthias: *Handkommentar zum Schweizer Privatrecht, Obligationenrecht - Allgemeine Bestimmungen Art. 1-183 OR*, 3. Auflage, Zürich 2016

Köroğlu, Emre: *6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'na Göre Taşınır Satış Sözleşmesinin Sona Ermesi*, Ankara 2016

Kuntalp, Erden: "Medeni Hukuk Açısından İpotekli Borç Senetleri", *Teori ve Uygulama Açısından İpotekli Borç Senetleri Sempozyumu, Bildiriler-Tartışmalar*, Ankara 1984

Lardi, Daniele/ **Vannotti**, Massimo: *Kurzkommentar Obligationenrecht*, Basel 2014

Nomer, Halûk N.: *Beklenen Haklar Üzerindeki Tasarrufların Hukuki Sonuçları*, İstanbul 2002 (Beklenen Haklar)

Nomer, Halûk N.: *Borçlar Hukuku, Genel Hükümler*, 14. Baskı, İstanbul 2015 (Borçlar Hukuku)

Oğuzman, Kemal/ **Öz**, Turgut: *Borçlar Hukuku, Genel Hükümler, Cilt 1*, Gözden Geçirilmiş 15. Bası, İstanbul 2017 (Cilt 1)

Oğuzman, Kemal/ **Öz**, Turgut: *Borçlar Hukuku, Genel Hükümler, Cilt 2*, Gözden Geçirilmiş 13. Bası, İstanbul 2017 (Cilt 2)

Oğuzman, Kemal/ **Seliçi**, Özer/ **Oktay-Özdemir**, Saibe: *Eşya Hukuku*, 19. Baskı, İstanbul 2016

Olgaç, Senai: *Kazai ve İlmi İçtihatlarla Türk Borçlar Kanunu, Genel Hükümler*, Üçüncü Baskı, İstanbul 1970

Oser, Hugo/ **Schönenberger**, Wilhelm: *Kommentar (Zürcher Kommentar) zum Schweizerischen Zivilgesetzbuch, V. Band: Das Obligationenrecht*, Zürich 1929

Önen, Turgut*: Borçlar Hukuku*, Ankara 1986

Özdemir, Hayrunnisa: "Mirasçıların Murisin Borçlarından Dolayı Sorumluluğu", *Erzincan Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Yıl 2012, Cilt 16, Sayı 1-2

Öztan, Fırat: *Kıymetli Evrak Hukuku*, Güncelleştirilmiş 16. Bası, Ankara 2009

Poroy, Reha/ **Tekinalp**, Ünal: *Kıymetli Evrak Hukuku Esasları*, Gözden Geçirilmiş 21. Bası, İstanbul 2013

Reisoğlu, Safa: *Türk Borçlar Hukuku, Genel Hükümler*, 24. Bası, İstanbul 2013 (Reisoğlu)

Reisoğlu, Seza: "Sermaye Piyasası Açısından İpotekli Borç Senetleri", *Teori ve Uygulama Açısından İpotekli Borç Senetleri Sempozyumu, Bildiriler-Tartışmalar*, Ankara 1984 (Reisoğlu, S.)

Ruedin, Philippe: *Das Schweizerische Obligationenrecht, OR für den Alltag*, 10. überarbeitete und aktualisierte Auflage, Zürich 2013

Saymen, Ferit H./ **Elbir**, Halid K., *Türk Borçlar Hukuku, I, Umumi Hükümler, İkinci Cilt*, İstanbul 1958

Schwenzer, Ingeborg: *Schweizerisches Obligationenrecht, Allgemeiner Teil*, Zweite überarbeitete Auflage, Bern 2000

Serozan, Rona: "Taşınmaz Rehni", İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası, Yıl 2006, Cilt 64, Sayı 2

Sirmen, Lale: *Eşya Hukuku*, 4. Baskı, Ankara 2016

Tekinay, Selahattin Sulhi/ **Akman**, Sermet/ **Burcuoğlu**, Haluk/ **Altop**, Atilla: *Tekinay Borçlar Hukuku, Genel Hükümler*, 7. Baskı, İstanbul 1993

Tercier, Pierre/ **Pichonnaz**, Pascal/ **Develioğlu**, H. Murat: *Borçlar Hukuku, Genel Hükümler*, İstanbul 2016

von Tuhr, Andreas: *Borçlar Hukukunun Umumi Kısmı, Cilt 1-2*, (Çev. Cevat Edege), Ankara 1983

von Tuhr, Andreas/ **Escher**, Arnold: *Allgemeiner Teil des Schweizerischen Obligationenrechts Band II (mit Supplement)*, 3. Auflage, Zürich 1984

Tunçomağ, Kenan: *Türk Borçlar Hukuku, Cilt I, Genel Hükümler*, Üzerinde Çalışılmış ve Geliştirilmiş Altıncı Bası, İstanbul 1976

Tuor, Pierre: *İsviçre Medeni Kanunu'nun Federal Mahkeme İçtihatlarına Göre Sistemli İzahı*, (Çev. Amil Artus), Ankara 1957

Ünal, Mehmet: "Malik Lehine Sınırlı Ayni Hak Kavramı", *Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Yıl 2008, Cilt 12, Sayı 1-2

Velidedeoğlu, Hıfzı Veldet/ **Özdemir**, Refet: *Türk Borçlar Kanunu Şerhi*, Ankara 1987

Wieland, C.: Kanunu Medeni De Ayni Haklar, (Çev. İ. Hakkı Karafakı), Ankara 1946

Yaşar, Mert: *Türk Borçlar Kanunu Tasarısı'na İlişkin Değerlendirmeler*, İstanbul 2005